

בית המשפט המחוזי בירושלים לפני כבוד השופטת נאוה בן-אור

ת"פ 18291-12-12 מדינת ישראל נ' בלוא ואח'

	המאשימה
מדינת ישראל	
על ידי ב"כ עו"ד אשר גושן, עו"ד יצחק שפיגלר ועו"ד עומר קופלר	

נגד

	הנאשמים
1. ירון בלוא	
2. ירון בלווא בע"מ	
על ידי ב"כ עו"ד אורן גלעדי ועו"ד נועם בן-עמי מטעם הסנגוריה הציבורית	
3. פרץ קופר	
4. אסא קופר	
5. ש.ו.ת. - ורד בר כבישים ופיתוח בע"מ	
על ידי ב"כ עו"ד פרופ' דוד ליבאי	
6. ארז מיארה	
7. מוקה- גיזום והעתקת עצים בע"מ	
על ידי ב"כ עו"ד איילת לשם	
8. רמי ברזלאי	
9. מנהרת אשקלון בע"מ	
10. נסים ברזלאי	
11. נאש נאש בע"מ (זוכתה)	
על ידי ב"כ עו"ד כפיר ממון	
12. עפר שלמה לוי (עניינו הסתיים בהסדר טיעון)	
13. שאול זיכרי (עניינו הסתיים בהסדר טיעון)	
14. איל ארגוב	
15. ארגוב איל בע"מ	
(עניינם הסתיים בהסדר טיעון)	
16. הראל גולסט	
17. יובל רגב	

18. השביל הירוק בע"מ
 על ידי ב"כ עו"ד גדי זילברשלג ועו"ד מזור מצקביץ
19. רמי יריב עזרא
 על ידי ב"כ עו"ד אשר אוחיון
20. עמיר גולשני
21. אמיר החוטבים בע"מ
 (עניינם הסתיים בהסדר טיעון)
22. נסים קסנטיני
23. שולמית קסנטיני
24. קסנטיני ובניו - תשתית ופיתוח בע"מ
 על ידי ב"כ עו"ד אבי חימי

כתבי עת:

[מיכל \(שיצר\) גל, אמיר ישראלי, מנחם פרלמן, "הסדרים כובלים – יסודות", ניתוח משפטי וכלכלי של דיני ההגבלים העסקיים, \(תשס"ח\) 193](#)

[מיכל \(שיצר\) גל, מנחם פרלמן, "חשיבות הניתוח המשפטי והכלכלי", ניתוח משפטי וכלכלי של דיני ההגבלים העסקיים, \(תשס"ח\) 17](#)

חקיקה שאוזכרה:

[חוק העונשין, תשל"ז-1977: סע' 40ב, 40ג, 40ד, 40ו, 40ז, 40ח, 40ט, 40יא, 40יב, 40יג, 40יג\(ג\)](#)

[חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000: סע' 3\(א\), 3\(ב\), 4\(א\), 21\(א\), 21\(ב\), 21\(ג\)](#)

[חוק ההגבלים העסקיים, תשמ"ח-1988](#)

[חוק סדר הדין הפלילי \[נוסח משולב\], תשמ"ב-1982: סע' 192א\)](#)

[חוק החברות, תשנ"ט-1999: סע' 226א\(א\), 226א\(ב\)](#)

מיני-רציו:

* בית המשפט גזר את דינם של נאשמים שהורשעו בעבירות כלכליות הקשורות בתיאום מכרזי גיזום מטעם חברת החשמל או מטעם רשויות מקומיות שונות.

* עונשין – ענישה – מדיניות ענישה: עבירות כלכליות

גזר דינם של 17 נאשמים שהורשעו בעבירות הקשורות בתיאום מכרזי גיזום מטעם חברת החשמל או מטעם רשויות מקומיות שונות. כמעט כל אחד מהנאשמים הורשע לפחות באישום אחד שכלל עבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות וקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. חלקם הורשעו במספר עבירות

כאלה. חלקם הורשעו, בנוסף, גם בעבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד ובעבירות של הלבנת הון ועשיית פעולה ברכוש אסור.

בית המשפט המחוזי פסק כדלהלן:

יש להתייחס למכלול העבירות בהן הורשע כל אחד מהנאשמים כאל אירוע אחד. קיים קשר ענייני הדוק בין העבירות בהן הורשעו הנאשמים במסגרת האישומים השונים. ככלל, בעבירות הגבלים העסקיים נקודת המוצא היא מאסר בפועל וקנס כספי משמעותי. עם זאת העיקרון של החמרה הדרגתית בענישה אינו מאפשר "קפיצת מדרגה", במסגרתה יוטלו עונשים חמורים בהרבה מאלה שהיו נהוגים בעבר בעבירות לפי חוק ההגבלים העסקיים. ככלל, הרף התחתון של מתחמי הענישה בעבירות של הסדר כובל בנסיבות מחמירות עומד על מספר שבועות של מאסר מאחורי סורג ובריח ואילו הרף העליון עומד על מספר חודשים, המתקרבים לשנת מאסר. כעיקרון, מתחם הענישה ההולם את עבירת קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות חייב שיכלול רכיב של עונש מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח. בהתאם לנסיבותיו של כל אחד מהנאשמים ולשיקולים השונים, נגזר דינם של הנאשמים וחולטו כספים ביחס לאלה שהתבקש בעניינם חילוט.

גזר דין

רקע

1. שבעה עשר נאשמים (מתוכם שש חברות) הורשעו בהכרעת דין מ-23.1.2018, איש כפי חלקו, בעבירות הקשורות בתיאום מכרזי גיזום שפורסמו מטעמה של חברת החשמל או מטעמן של רשויות מקומיות שונות. לכשאדון בעונש הראוי לכל אחד מהם, אדרש, כמובן, לפירוט המעורבות הספציפית של כל נאשם, על פי האישומים בהם הורשע. במקום זה נכון יהיה לומר, כי כל אחד מן הנאשמים (למעט שולה קסנטיני, שהורשעה אך כמנהלת פעילה בחבר בני אדם שנעברה בידו עבירה של צד להסדר כובל), הורשע לפחות באישום אחד שכלל עבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות ועבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. חלקם הורשעו ביותר מאישום אחד ועל כן הורשעו במספר עבירות כאלה. חלקם הורשעו, בנוסף, גם בעבירות של רישום כוזב במסמכי תאגיד ובעבירות של הלבנת הון ועשיית פעולה ברכוש אסור.

הגיעה שעת גזירת הדין.

עקרונות הענישה – הערות כלליות

2. תיקון מס' 113 [לחוק העונשין](#), התשל"ז-1977 מורה, כי העיקרון המנחה בענישה הוא "קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו" ([סעיף 140](#) לחוק העונשין). על בית המשפט לקבוע "מתחם עונש הולם" על יסוד העיקרון המנחה, הוא עקרון ההלימה. לשם כך, על בית המשפט להתחשב בערך המוגן שנפגע כתוצאה מביצוע העבירה, במידת הפגיעה, במדיניות הענישה הנוהגת ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה והמפורטות [בסעיף 40ט](#) לחוק ([סעיף 40ג](#) לחוק [העונשין](#)). מכאן, שמתחם העונש ההולם מהווה מסגרת: "קביעה נורמטיבית של בית המשפט באשר לאיזון בין החומרה המושגית של העבירה, החומרה הקונקרטיית של העבירה והענישה המקובלת במקרים דומים" ([ע"פ 512/13 פלוני נ' מדינת ישראל](#), [פורסם בנבו] פסקה 16 (4.12.2013)).

ומשנקבעה המסגרת – הלא הוא מתחם העונש ההולם, יישקלו נסיבותיו האישיות של הנאשם, לקולה ולחומרה, בתוך המתחם. אלה אותן נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה והמפורטות [בסעיף 40יא](#) לחוק [העונשין](#).

כעולה [מסעיף 40יב](#) לחוק [העונשין](#), רשימת הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה כמו גם רשימת הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה אינן רשימות סגורות, ובית המשפט רשאי לשקול נסיבות נוספות, בין לשם קביעת המתחם (נסיבות הקשורות בביצוע העבירה) ובין לשם גזירת עונשו של הנאשם בתוך המתחם (נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה).

3. עוד יש לומר, כי ככלל, אין בית המשפט רשאי לחרוג לקולה ממתחם העונש ההולם לאחר שקבעו, אלא אם נמצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם ([סעיף 140ד](#) לחוק [העונשין](#)). כך גם אין בית המשפט רשאי לחרוג לחומרה ממתחם העונש ההולם לאחר שקבעו, אלא אם נמצא כי קיים חשש ממשי שהנאשם יחזור ויבצע עבירות וכי ההחמרה בעונשו נדרשת לשם הגנה על שלום הציבור. בתוך המתחם – רשאי בית המשפט לשקול לחומרה שיקולים של הרתעה אישית ([סעיף 140ו](#) לחוק [העונשין](#)) ושל הרתעת הרבים ([סעיף 140ז](#) לחוק [העונשין](#)). עם זאת קבע בית המשפט העליון, כי במקרים חריגים, "מטעמי צדק", יהיה בית המשפט מוסמך לחרוג לקולה ממתחם העונש ההולם ([ע"פ 4456/14 אביגדור קלנר נ' מדינת ישראל](#), [פורסם בנבו] פסקאות 196-223 (2.12.2015)).

4. והערה כללית אחרונה – [סעיף 140ג](#) מורה, כי מקום שהורשע נאשם "בכמה עבירות המהוות אירוע אחד", על בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם לאירוע כולו ולגזור עונש

כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע. ואילו מקום שנאשם הורשע "בכמה עבירות המהוות כמה אירועים", על בית המשפט לקבוע מתחם עונש הולם לכל אירוע בנפרד, ולאחר מכן רשאי הוא לגזור עונש נפרד לכל אירוע ואירוע או עונש כולל לכל האירועים. ככל שבחר בית המשפט לגזור עונש נפרד לכל אירוע, עליו להמשיך ולקבוע את מידת החפיפה בין העונשים או הצטברותם. בשאלה מהו "אירוע" דן בית המשפט העליון בע"פ 4910/13 ג'אבר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (29.10.2014). נקבע שם (פסקה 5 לחוות דעתה של כב' השופטת ד' ברק-ארז), כי מקום בו קיים קשר ענייני הדוק בין העבירות הן תיחשבנה אירוע אחד. קשר כזה יימצא כאשר העבירות בוצעו בסמיכות זמנים זו לזו או כשהיו חלק מאותה תכנית עבריינית גם אם בוצעו לאורך תקופת זמן שאינה קצרה. ואכן, בע"פ 4456/14 לעיל מצא בית המשפט העליון כי יש לראות במספר עבירות של קבלת שוחד, שהתפרשו על פני תקופה בת שבע שנים, אירוע אחד, באשר כולן בוצעו כחלק מהניסיון לגייס את ראש עיריית ירושלים בשעתו, אורי לופוליאנסקי, לטובת פרויקט "הולילנד", באמצעות השוחד.

אלה העקרונות המנחים, ואולם ענישה היא לעולם אינדיבידואלית.

השיקולים הכלליים בקביעת מתחם העונש ההולם בענייננו

א. אירוע אחד או מספר אירועים?

5. המאשימה סבורה, כי יש להתייחס לכל אחד מן האישומים (למעט האישום התשיעי שעניינו עשיית פעולה ברכוש אסור לפי סעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון) כאל אירוע העומד בפני עצמו, לקבוע לו מתחם עונש הולם, לגזור את דינו של כל נאשם בתוך כל אחד מן המתחמים שייקבעו (ככל שהמדובר בנאשמים שהורשעו במספר אישומים) ולקבוע לאחר מכן את מידת החפיפה בין העונשים (כשלטענת המאשימה החפיפה צריכה להיות חלקית).

אין בידי לקבל עמדה זו. כעולה בבירור מהכרעת הדין, קיים קשר ענייני הדוק בין העבירות בהן הורשעו הנאשמים במסגרת האישומים השונים. המדובר בעבירות חוזרות שבוצעו על ידי מי מאותם נאשמים, לאותה תכלית, ובקשר עם מכרזי גיזום (גישה דומה נקט השופט ע' שחם בגזר הדין בפרשת קרטל מדי המים – ת"פ 49529-12-11 מדינת ישראל נ' בן דרוך, [פורסם בנבו] פסקה 4 (2.1.2018)). יתרה מזאת, כפי שקבעתי בהכרעת הדין, את התנהלותם של המעורבים במכרזים השונים לוותה חשיבה אסטרטגית כוללת, במובן זה שכנגד זכייה במקום אחד "ויותר" קבלן לחברו במקום אחר, כמו גם ההבנה שהתנהלות מתואמת במכרז אחד תביא לעליית מחירים לא רק בו, כי אם גם במכרזים הבאים באותו מקום ובכלל.

קיימת, אם כן, זיקה – עניינית ופרסונאלית – בין כלל האישומים. זאת ועוד, למעט האישומים השני והשלישי המיוחסים אך לירון בלוא, מסגרת הזמן בה בוצעו העבירות תחומה בין מאי 2009 (מכרזי רעננה ותל-אביב) לבין נובמבר 2010 (מכרז פתח תקווה), היינו פרק זמן בן כשנה וחצי. ואילו בכל הנוגע לירון, התנהלותו בקשר למכרזי ירושלים הייתה שרשרת של אירועים זהים, הקשורים זה בזה, של תיאום חוזר ונשנה מול גדליה (ואחרים – במכרז 2010). אתיחס, אם כן, למכלול העבירות בהן הורשע כל אחד מן הנאשמים כאל אירוע אחד. מובן, שככל שהמדובר בנאשם שהורשע במספר עבירות, תהיה לכך השלכה על גזירת הדין, כפי שמורה [סעיף 40\(ג\) לחוק העונשין](#).

ב. השלכתם של הסדרי הטיעון שנעשו בפרשה זו

6. מטבלה שהציגה לפניי המאשימה עולה, כי הסדרי הטיעון שנעשו עם נאשמים אחרים בפרשה הנדונה נעים בין הסדר לפיו הותר למאשימה לטעון לעונש של חודשיים בעבודות שירות (העונש שנגזר בפועל הוא חודש לריצוי בעבודות שירות) לבין 6 חודשים לריצוי בעבודות שירות. יש לומר, כי העבירות בהן הורשעו כל אחד מן הנאשמים הללו היו עבירות הבסיס (צד להסדר כובל וקבלת דבר במרמה), בלא הנסיבות המחמירות. בתחתית המדרג מצויים אלה שהורשעו באישום אחד של צד להסדר כובל וקבלת דבר במרמה, ובקצהו העליון מצויים אלה שהורשעו בשני אישומים כאלה.

תיקון 113 [לחוק העונשין](#) אינו מתייחס לשאלת היחס הראוי בין מתחם העונש ההולם לבין טווח ענישה מוסכם (הסדר טיעון), אולם ככלל, עונש שהוטל במסגרת הסדר טיעון לא ישמש אמת מידה לעונש שיש להשית על מי שניהל משפט. בעוד שהעונש המוטל בסופו של הליך מהווה קביעה נורמטיבית של בית המשפט באשר לאיזון הראוי בין כלל השיקולים הרלוונטיים, הרי שעונש מוסכם שהוטל במסגרת הסדר טיעון מבטא את כוח המיקוח של הצדדים ובעיקר את האינטרסים המידיים שלהם (כשהתביעה מייצגת, כמובן, אינטרס ציבורי רחב) ([ע"פ 512/13 הנ"ל](#), פסקה 17). עונש כזה מוטל בדרך כלל מבלי שהתמונה הראייתית נפרשה במלואה ומבלי שהצדדים הרחיבו בטענותיהם. עם זאת, "לאור החשיבות הנעוצה בשמירה על רמה כללית של אחידות בענישה כלפי מי שביצעו את אותה עבירה באותן הנסיבות ובאותו המועד, הנובעת הן מטעמים הקשורים בתחושת הצדק בקרב הציבור ואצל העברייני עצמו, הן מסיבות הקשורות במהות העבירה ובשיקולי הענישה הנדרשים, אין זה ראוי, ככלל, לנתק לחלוטין בין העונשים ולהשית על הנאשמים שלא הודו עונש החורג באופן משמעותי מזה שנגזר במסגרת הסדר הטיעון" ([ע"פ 7068/06 מדינת ישראל נ' אריאל הנדסת חשמל רמזורים ובקרה בע"מ](#), [פורסם בבנו] פסקה 17 (31.5.2017)).

ג. חלוף הזמן

7. העבירה המוקדמת ביותר בפרשה שלפניי אירעה ב-2004, ולאחריה נעברה עבירה נוספת ב-2007. שני האישומים העוסקים בעבירות אלה מיוחסים לירון בלוא ולחברה שבבעלותו בלבד. יתר העבירות אירעו החל ממאי 2009 ועד נובמבר 2010. לפנינו אם כן עבירות שבוצעו לפני כ-11 עד 14 שנים, ומרביתן בוצעו לפני כשמונה עד תשע שנים. החקירה הגלויה החלה בשלהי 2010, כתב האישום המלא הוגש במחצית 2013, וההוכחות החלו להישמע במרץ 2015. הסיכומים הסתיימו בשלהי 2016 והכרעת הדין ניתנה כעבור כשנה, בתחילת 2018.

כפי שכבר כתבתי בהכרעת הדין, התנהלות הצדדים במהלך המשפט הייתה ראויה, ואין לייחס לאיש התנהלות שתכליתה משיכת ההליכים באופן בלתי ענייני. המדובר בתיק מורכב, רחב היקף, הן בנוגע למספר הנאשמים, הן בנוגע למספר האישומים, הן בנוגע למספר העדים שהעידו והן בנוגע לכמות חומר החקירה.

אלא שהעובדה האובייקטיבית היא שחלף זמן ניכר ביותר ממועד ביצוע העבירות ועד למועד מתן גזר הדין. לא ניתן להתעלם מעובדה זו, גם אם בסופו של דבר אין בהכרעת הדין כדי להעיד על פער של ממש בין מסקנותיה לבין מה שיוחס לנאשמים מלכתחילה בכתב האישום (ראו והשוו – גזר הדין בפרשת קרטל מדי המים לעיל, [ת"פ 49529-12-11](#), פסקה 39).

ד. העבירות

(1) העבירה של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות

8. השיקול הראשון אותו יש להביא בחשבון הוא הערך המוגן שביסוד העבירה.

[חוק ההגבלים העסקיים](#) התשמ"ח-1988 הוא, כלשונו של הנשיא א' ברק, "המגנא כרטא של זכויות הצרכן והתחרות החופשית" (ע"א 2247/95 [הממונה על ההגבלים העסקיים נ' תנובה מרכז שיתוף לשיווק תוצרת חקלאות בישראל בע"מ, פ"ד מב\(5\) 213, 231 \(1998\)](#)). חשיבותה

של תחרות חופשית אינה מוגבלת להיבטים כלכליים ובכללם הורדת מחירים, הגדלת ההיצע, ניצול יעיל של משאבים טבעיים, תמריצים להתייעלות ולחדשנות וכדומה. חשיבותה מתבטאת גם במתן אפשרות שווה לכל אזרח להתחרות, הגברת חופש העיסוק וחיזוק הדמוקרטיה (מיכל (שיצר) גל ומנחם פרלמן "חשיבות הניתוח המשפטי והכלכלי של חוק ההגבלים העסקיים", בתוך: ניתוח משפטי וכלכלי של דיני ההגבלים העסקיים, כרך ראשון, בעריכת מיכל (שיצר) גל ומנחם פרלמן, נבו הוצאה לאור בע"מ, התשס"ח-2008, עמ' 17; כן ראו ע"פ 2560/08 מדינת ישראל נ' וול, [פורסם בנבו] פסקאות פ-פב (6.7.2009)). אשר להסדרים כובלים אומרים המלומדים מיכל (שיצר) גל, אמיר ישראלי ומנחם פרלמן, כי:

"הסדרים כובלים 'עירומים' (דהיינו הסדרים ללא יתרונות מאזנים לרווחת הציבור, הקרויים גם 'קרטלים') היוו מאז ומעולם רעה חולה במשק הישראלי. זאת, בין היתר, בשל ריכוזיותם הגבוהה של שווקים רבים וגובהם של חסמי הכניסה אליהם, מגבירים את יכולתם של גופים עסקיים לתאם את התנהגותם לשם פגיעה בתחרות. תיאום כאמור פוגע באופן מובהק באושיות היסוד של המשק הקפיטליסטי ושל הדינמיקה התחרותית המניעה את גלגליו. בהתאם לרעיון שעליו מבוססת כלכלת השוק, גופים כלכליים מתחרים עם גופים אחרים על לבו וכיסו של הצרכן. תחרות זו היא הגורמת לירידת המחיר, לעליית הכמות והאיכות ולהגדלת התחרות בין הפועלים בשוק, לשם הגדלת הרווח של חבריו, על חשבון הרווחה המצרפית. כפי שקבע בית המשפט העליון בארצות הברית, קרטלים הם הרעה החולה האולטימטיבית של דיני ההגבלים העסקיים" (מיכל(שיצר)גל, אמיר ישראלי, מנחם פרלמן "הסדרים כובלים – יסודות האיסור", בתוך ניתוח משפטי וכלכלי של דיני ההגבלים העסקיים, שם, בעמ' 193).

כך באשר לערך המוגן העומד ביסוד העבירה של צד להסדר כובל.

9. באשר לנסיבות הכלליות האופפות את ביצוע העבירות של צד להסדר כובל בהן הורשעו הנאשמים, התמונה שהצטיירה היא תמונה של התפתחות הולכת וגוברת של הרחבת התיאום לכלל שוק הגיזום הרלוונטי. אביא, לעניין זה, מדבריו של זוהר כץ, שאמר באחת מחקירותיו כי "השלום התחיל בערך בזמן הזה של מכרז רעננה ותל אביב. לפני זה היו עסקאות קטנות בין הקבלנים והרבה גישושים. אבל ברמה הזו של סיכומים כמו שאתם יודעים זה רק בשנה וחצי האחרונים. כל השלום בין הקבלנים התחיל או במכרז הזה או במכרז רעננה הקודם" (ת/446 ש' 110-113). בסופו של דבר, כפי שראינו בהכרעת הדין,

התגבש "הסכם שלום" בגדרו חולקה הארץ בין הקבלנים "הצפונים" לבין אלה "הדרומים", לירון בלוא הובטח "שקט" בירושלים (במכרז 2010) תמורת זה שלא יתחרה במכרזי הדרום (ובהמשך הוא אף נעתר לבקשה להגיש הצעת גיבוי באחד ממכרזי הדרום – מכרז רמלה), ואף הוגשו עבורו הצעות גיבוי במכרז ירושלים האחרון. כלומר, מהתארגנויות "מקומיות", בין קבלנים אלה ואחרים, התפתח קרטל מקיף של כלל העוסקים בגיזום עבור חברת החשמל.

עוד יש לעמוד על כך שהמדובר בתיאום מכרזים ציבוריים ובכך הייתה פגיעה כפולה: הן בתחרות החופשית והן בערך השוויון וטוהר ההליך המכרזי (ע"פ 7086/06 הנ"ל, פסקה 13). התיאום במכרזים כלל הגשת הצעות גיבוי מטעמם של אלה שלא אמורים היו לזכות, על מנת ליצור מראית עין של תחרות; נוצר "פרויקט" של איסוף המעטפות – חלקן ריקות וחלקן מלאות בהצעות גיבוי; קוימו מפגשים על מנת לקבוע מי יהיו הזוכים במכרזים השונים ומי יקבל, בתמורה לשיתוף פעולה מצדו, עבודה בקבלנות משנה, או יזכה במכרז אחר. המדובר בהסדרים כובלים אופקיים, בכילות "עירומות", כבילות שכל תכליתן פגיעה בתחרות. ובמילים אחרות, המדובר במעשים המצויים בגרעין הקשה של העבירה. מובן שמעורבותו של כל אחד מן הנאשמים תיבחן בסופו של דבר על פי חלקו המסוים, אלא שכולם היו מודעים ל"תעשיית" התיאום ונטלו בה חלק זה אחר.

לכל אלה יש להוסיף, כי ה"מנהג" לתאם מכרזים בין המעורבים השונים הפך כה טבעי ומוכן מאליהם, עד כי לא חששו לדבר על כך האחד עם השני. איש מהם לא ראה לנכון למחות על פעולות התיאום, לטעון כי אינו רוצה להיות מעורב בהן, או לטעון באוזני מי מן הדוברים השונים, שהתבטאו בגלוי על ההסדרים המתגבשים, כי אינו יודע מה הוא שח. דוגמה מובהקת לכך היא פגישת מסובים.

10. אשר לטיב הפגיעה – שוק מכרזי הגיזום של חברת החשמל הפך לקרטל. כך נשמע ארוז מיארה אומר במהלך הפגישה בביתו ב-6.4.2010, ערב המועד להגשת הצעות במכרזי הדרום: **"עופר אומר שעדיף לשים כמה שיותר אנשים מהסיבה הפשוטה שאם יחשבו על איזה קרטל או משהו כזה, שאין מצב שהם פוסלים אותנו מלהשתתף עוד פעם"** (ת/א340, עמ' 1). ואכן, כפי שהעיד עו"ד דוד יהב, מי שכיהן בשעתו כיועץ המשפטי וכמזכיר חברת החשמל, משנחשפה הפרשה, נאלצה חברת החשמל להמשיך את התקשרויותיה עם קבלני הגיזום הקשורים בקרטל משום שלא נמצאו אחרים, שאינם מעורבים במעשים הללו, ואשר עומדים בדרישות החברה. ובלשונו: **"כל השוק הזה היה מקורטל"** (עמ' 1192). המשתתפים בתיאום זכו, או אפשרו לאחרים לזכות, במכרזים ציבוריים, שלא כדין. הזוכים הבטיחו

לעצמם, באמצעות התיאום, גריפה של סכומי זכייה על פי הצעות שמחיריהן תואמו מראש. אלה מהם שהאופציות להארכת ההתקשרות עמם מומשו בשל חוסר יכולת למצוא גוזמים אחרים, זכו במלוא טובת ההנאה שניתן היה להפיק מן המכרז. אלה שהאופציות שלהם לא מומשו, זכו בסכום ששולם להם עבור תקופת המכרז הראשונה והיו צפויים לזכות בסכומים שהיו משולמים להם לו הוארכה תקופת ההתקשרות עמם. המדובר בסכומי כסף נכבדים.

תכלית התיאום הייתה העלאת מחירים, כלומר זכייה במחירים על-תחרותיים. דברים מפורשים ברוח זו נשמעו מפיו של נאש בפגישה שהתקיימה בשלהי סיוור הקבלנים לקראת חמשת מכרזי הדרום: **"מקפצים להם את האזורים לשמים"** (ת/א334, עמ' 47). וכך נשמע אביו, רמי ברזילאי, בפגישה מסובים, באמירה לפיה יש להציע חלוקה בין הקבלנים הצפוניים לבין אלה הדרומים על מנת להשיג **"מחירים טובים, מחירים גבוהים...נתקדם הלאה לסיבוב הבא שימשיכו להתרומם המחירים"** (ת/א335, עמ' 2) ואכן, בכל הנוגע למכרז ירושלים 2010 קבעתי בהכרעת הדין, כי המעורבים סברו שעלות העבודה נשוא המכרז מגיעה כדי מיליון ₪ וכי הצעה בסכום שנע בין 1.5 מיליון ₪ ל-1.7 מיליון ₪, בניגוד לסכום שהוצע, כ-3 מיליון ₪, יש בה כדי לאפשר למציע להרוויח **"אחלה משכורת"** בלשונו של גיל מיארה (נ/16(23), עמ' 67). בנוסף יש לזכור את סכומי העתק שהובטחו (ואף שולמו במרוצת השנים) לגדליה תמורת הימנעותו מתחרות במכרזי ירושלים, כדי ללמד על מחיר על-תחרותי, שכלל גם את עלות התיאום עמו. הוא הדבר בנוגע למכרז רעננה, שמחיר ההצעה הנמוכה בו (של השביל הירוק – אשר נועדה לזכות על פי התיאום) היה גבוה בשיעור של 35% מהאומדן הפנימי של חברת החשמל. בהקשר זה העיד ראש מדור מכרזים בחברת החשמל, מר אבינועם פלג, כי בשל הגדלת היקף העבודה הנדרשת על פי המכרז, ניתן היה לצפות לעליית מחיר ההצעה אולם לא בשיעור של פי שניים מן המחיר במכרז הקודם (עמ' 1010, עמ' 1017). מחירי ההצעות לחמשת מכרזי הדרום הפתיעו אף הם את חברת החשמל והמציעים זומנו לבירור, באשר הפערים בין האומדנים לבין ההצעות עמדו על עשרות רבות של אחוזים ואף למעלה מכך. ראיות אלה ואחרות שפורטו בהכרעת הדין יש בהן כדי להוביל למסקנה כי הנזק המצטבר שנגרם או שצפוי היה להיגרם לחברת החשמל ובעקיפין לציבור מגיע כדי מיליוני ₪ בשיעור כולל, גם אם הסכום אינו ניתן לכימות מדויק.

11. על כל אלה יש להוסיף, כי התיאומים הופסקו רק בעקבות הפתיחה בחקירה הגלויה. אלמלא כן, **"חזון השלום"** בין הקבלנים היה נמשך והולך, כשקיומם של המכרזים משמש מנגנון אכיפה יעיל. והרי פרסום תוצאות המכרז – כמתחייב על פי דין – חושף כל **"חותרן"** לאלתר. לכך התווסף מנגנון איסוף המעטפות. המדובר, אם כך, בקרטל יציב, שרק הפתיחה בחקירה חיסלה אותו.

12. ובאשר למדיניות הענישה – ככלל, נקודת המוצא העונשית בעבירות אלה היא מאסר בפועל וקנס כספי משמעותי, כדברי בית המשפט העליון בע"פ [4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ \(פ"ד נט\) 776 \(6\) \(2006\)](#) :

”על חומרת עבירות ההגבל העסקי, שעניינן בתיאום מחירים ובחלוקת שוק בין ספקים מתחרים, אין צורך להכביר מילים. בעבירות אלו טמון פוטנציאל לפגיעה קשה בתחרות החופשית ובכוחן לשלול מן הציבור את זכותו ליהנות מיתרונותיה הרבים של התחרות, המתבטאים בהפחתת מחירים, בשיפור איכות המוצרים ובהקצאתם היעילה של המקורות במשק. בייחוד אמורים הדברים בעבירות מסוג זה הכורכות גם גרימת נזק כלכלי בפועל לצרכנים ואף פגיעה ברווחת המשק כולו. משום חומרתן היתרה של העבירות מסוג זה העונש שככלל יש להטיל על מבצעהן ראוי לו שיכלול הן קנס בשיעור גבוה, שמטרתו לפגוע בכיסו של המבצע, שנשא את עינו להשגתה של טובת הנאה פסולה, הן מאסר בפועל שלא על דרך עבודת שירות, שמטרתו כפולה – לבטא את החומרה שבה בית המשפט מתייחס לעבירות מסוג זה ולהרתיע את כלל ספקי הסחורות והשירותים מפני ביצוע עבירות דומות” (שם, פסקה 191).

(וראו גם: [ע"פ 6020/12 מדינת ישראל נ' עדן](#) [פורסם בנבו] (29.4.2013); [ע"פ 7014/06 מדינת ישראל נ' לימור](#) [פורסם בנבו] (4.9.2007); [ע"פ 99/14 מדינת ישראל נ' מליסרון](#) [פורסם בנבו] (25.12.2014); [ע"פ 4430/13 שרון נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בנבו] (31.3.2014); [ע"פ 677/14 דנקנר נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בנבו] (17.7.2014)).

13. פסק דינו של בית המשפט העליון בע"פ [1656/16 דוידוביץ נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בנבו] (20.3.2017), שעסק בפרשת קרטל הלחם, שימש כר נרחב לטיעוני הצדדים לפניי, זה בכה וזה בכה. באותה פרשה גזר בית המשפט המחוזי על המעורבים שנת מאסר בגין עבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות, אולם בית המשפט העליון הקל בעונש, והעמידו של שישה חודשי מאסר, מהם שלושה לריצוי בפועל ושלושה בעבודות שירות. בפסק דינו עמד בית המשפט העליון על כך, שהעיקרון המנחה בענישה הוא עקרון ההלימה, אולם הוסיף כי שיקולי ההרתעה, בין הרתעת היחיד ובין הרתעת הרבים מקבלים משנה תוקף בעבירות כלכליות, שכן:

“עבירות אלה מאופיינות, על פי רוב, בהיותן עבירות אינסטרומנטליות במהותן. הן דורשות תכנון, תושייה ויצירתיות, והמטרה המרכזית העומדת לנגד עיניו של העבריין הינה הפקת רווח כספי מביצוע העבירה. בשונה מעבירות אחרות שיש שתבוצענה בלהט הרגע, העובר עבירה כלכלית פועל כאדם רציונאלי המחשב שכרה של עבירה כנגד הפסדה” (שם, פסקה 103).

בהמשך פסק הדין עמד בית המשפט העליון על מגמת החמרה בענישה בעבירות כלכליות בכלל ובעבירות על פי [חוק ההגבלים העסקיים](#) בפרט, תוך הדגשה כי נוכח הקושי בחשיפת עבירות לפי חוק זה והצורך להרתיע עבריינים פוטנציאליים, מן הראוי להטיל עונשי מאסר בפועל שלא על דרך של עבודות שירות. עם זאת הדגיש, כי העלאת רף הענישה צריך שתיעשה באופן מדורג. בית המשפט הוסיף, כי לשם בחינת מדיניות הענישה הנהוגה אין להתעלם מעונשים שהוטלו בעבר לפי [חוק ההגבלים העסקיים](#), גם אם בעבירת הבסיס בלבד ולא בעבירה המתבצעת בנסיבות המחמירות. סקירה של עונשים אלה העלתה, כי מעטים המקרים בהם הוטלו עונשי מאסר לריצוי בפועל על מי שהורשעו בעבירת הבסיס. על כן, גם אם אין ספק שהענישה בעבירה החמורה יותר תהיה חמורה מהענישה בעבירת הבסיס, הרי שהעיקרון של החמרה הדרגתית בענישה אינו מאפשר “קפיצת מדרגה”, כלשונו של בית המשפט, במסגרתה יוטלו עונשים חמורים בהרבה מאלה שהיו נהוגים בעבר בעבירות לפי [חוק ההגבלים העסקיים](#) (שם, פסקה 108).

בנסיבות אלה הגיע בית המשפט העליון למסקנה, כי יש להקל ברכיב עונש המאסר שהוטל על המערערים אולם, כדבריו “אין משמעות הדבר כי יש להשיב את הגלגל אחורנית ולהיקלע ל’מעגל שוטה’ של השוואה מלאה של הענישה במקרה דנן לענישה במקרים דומים” וכי יש להשית עליהם “עונש אשר יבטא כהלכה את החומרה שבעבירה הקבועה בסעיף 47א [לחוק ההגבלים העסקיים](#) ושיהיה בו משום ‘עליית מדרגה’ הולמת בהשוואה לענישה קודמת” (שם, פסקה 112).

14. לטענת המאשימה, עניינו חמור יותר מפרשת קרטל הלחם במספר היבטים, ובכללם משך ביצוע העבירות – בעוד שאחדים מן הנאשמים בפרשה שלפני עסקו בתיאומים חודשים ארוכים ואף שנים, הרי שקרטל הלחם נמשך שלושה חודשים בלבד; התנהלות הנאשמים שלפני הצטיירה כהתנהלות עבריינית ממש, שהתבטאה בדיבורים בקודים, בניסיון להשתמש בקווי טלפון שאין חשש כי יהיו נתונים להאזנה וכדומה, מה שלא היה בפרשת קרטל הלחם; בעוד שבפרשת קרטל הלחם הודו הנאשמים והדיון התמקד אך בשאלה אם העבירות בוצעו בנסיבות מחמירות, הרי שבעניינו הכל היה שנוי במחלוקת; בעוד שבפרשת

קרטל הלחם העבירה שיוחסה לנאשמים היא צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות, הרי שבענייננו התיאום התייחס למכרזים ציבוריים וכלל עבירות נוספות של קבלת דבר במרמה, הלבנת הון ועשיית פעולה ברכוש אסור.

מנגד טענו הנאשמים, כי עבודות גיזום הן שירות חיוני פחות מאספקת לחם, שהוא מוצר בסיסי. לפיכך, הפגיעה בשל הקרטל שם הייתה דווקא בשכבות החלשות; שאמנם התיאום באותה פרשה נמשך אך שלושה חודשים אולם 90% מכלל החברות העוסקות בכך נטלו בו חלק; שהמדובר בשוק שהיקפו כ-800 מיליון ₪ בשנה, בעוד שבענייננו המדובר בסכומים נמוכים לאין ערוך.

15. אכן פרק הזמן בו עסקו המעורבים בתיאום בפרשת קרטל הלחם היה קצר לאין ערוך מפרק הזמן בו עסקו הנאשמים בתיאום בתיק שלפניי, כפי שיש בהתנהלותם של הנאשמים שלפניי מאפיינים של עבריינות מובהקת, שיטתיות, פגיעה בהליכים תחרותיים ועוד שיקולים לחומרה כפי שהראתה המאשימה. מנגד אין להתעלם מכך שלחם הוא מוצר בסיסי, שכתוצאה מן ההסדר הכובל של המאפיות נפגעו דווקא השכבות החלשות, כפי שאין להתעלם מן ההבדל בגודל השוק ועוד שיקולים לקולה. בנסיבות אלה נכון יהיה לומר, כהערה עקרונית, כי המסקנה הנובעת מפסק דינו של בית המשפט העליון, שמתחם הענישה ההולם, ולו לגבי אלה מבין הנאשמים שהורשעו ביותר מאישום אחד (הכולל עבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות ועבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות), יכול רכיב של מאסר בפועל ולא בעבודות שירות. עם זאת, מגמת החמרה בענישה חייבת להיות הדרגתית ולא בצורה של קפיצת מדרגה, התלושה מרמת הענישה הנוהגת.

16. גזר דין נוסף אליו התייחסו הצדדים בטיעוניהם הוא גזר הדין שניתן בבית משפט זה (השופט ע' שחם) בפרשת קרטל מדי המים שהוזכרה לעיל ([ת"פ 49529-12-11](#)) [פורסם בנבו]. באותה פרשה מצא בית המשפט כי ככלל, עניינם של הנאשמים שונה לקולה מפרשת קרטל הלחם שעסקה במוצר יסוד, בשוק בעל היקף כספי גדול ובצדדים להסדר שהיו המאפיות הגדולות. בפרשת קרטל מדי המים לעומת זאת, מרבית ההסדרים נגעו למה שכונה על ידי בית המשפט "הליכים תחרותיים נקודתיים", כשמרבית הנאשמים הורשעו ביחס אליהם רק בעבירת הבסיס של צד להסדר כובל. מידת הפגיעה בתחרות ממילא הייתה קטנה יותר מזו שבפרשת קרטל הלחם, לא הוכח נזק קונקרטי וההיקף הכספי של העבירות היה נמוך בהרבה מן הפרשה האחרת. לחומרה מצא בית המשפט כי אצל חלק ניכר מן הנאשמים היה דפוס חוזר של הסדרים כובלים, וכי בנוסף, נעברו עבירות של קבלת דבר במרמה בשל כך שההסדרים נגעו להליכים תחרותיים שנערכו על ידי רשויות ציבוריות – מה שלא היה

בקרטל הלחם. נוכח כל אלה קבע בית המשפט מתחמי ענישה שגבולותיהם – למטה ולמעלה – מספר חודשי מאסר לריצוי בפועל, כמו גם מתחמי ענישה שהרף התחתון שלהם עומד על עונש מאסר בעבודות שירות.

המאשימה טוענת כי גזר דין זה אינו יכול להוות אמת מידה לעונש ההולם באשר ערעור על קולתו תלוי ועומד. מכל מקום, הנאשמים שם לא הורשעו בעבירות של הלבנת הון ורישום כוזב ובמרבית המקרים ההרשעות היו אך בעבירות הבסיס, ללא הנסיבות המחמירות.

מנגד טענו הנאשמים, כי שירותי גיזום הם שירותים חיוניים פחות ממדי מים, כי ההיקף הכספי של מכרזי מדי המים היה גדול יותר כפי שגם שווי השוק של מדי המים גדול יותר.

17. אומר כבר עתה, כי גם אם ניתן להדגיש היבט מקל או מחמיר ביחס לגזר הדין בפרשת קרטל מדי המים בהשוואה לענייננו, דעתי כדעת חברי השופט שחם בכל הנוגע למסקנות העונשיות העקרוניות שיש לגזור מפרשת קרטל הלחם.

18. ובכל הנוגע למדיניות הענישה הנוהגת הציגה המאשימה לעיוני טבלה, המלמדת כי טווח עונשי המאסר לריצוי בפועל (להבדיל מעבודות שירות) שנגזרו עד כה (בין בהסדר טיעון ובין שלא) בעבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות נע בין 30 ימי מאסר ל-9 חודשי מאסר, לריצוי בפועל.

19. ניתן אפוא לסכם ולומר, כי ככלל, הרף התחתון של מתחמי הענישה בעבירות של הסדר כובל בנסיבות מחמירות עומד על מספר שבועות של מאסר מאחורי סורג ובריח ואילו הרף העליון עומד על מספר חודשים, המתקרבים לשנת מאסר.

(2) קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות

20. הערך המוגן בעבירה זו הוא "חופש הרצון, חופש הבחירה וחופש הפעולה של המרומה" (ע"פ 8080/12 מדינת ישראל נ' אהוד אולמרט, [פורסם בנבו] פסקה 124 ((28.9.2016)).

בענייננו קבלו הנאשמים במרמה את הנחת דעתן של ועדות המכרזים השונות, שסברו כי הן מנהלות הליכים תחרותיים, בעוד שההצעות למכרזים הוגשו על פי תיאום מוקדם, שהוסתר מהן. הזוכים במכרזים זכו בהם כפועל יוצא של התיאום. התנהלותם של הנאשמים שמטה

אפוא את הבסיס לתחרות חופשית והוגנת, שהליכי המכרז נועדו לה ושיבשה את שיקול דעתן של הרשויות המוסמכות. הזוכים, שהבטיחו את זכייתם באמצעות התיאום, מנעו מעצמם את הסיכון שתקבל החלטה אחרת. ההתנהלות כללה "תעשייה" של הצעות גיבוי, שנועדו להטעות, "פרוייקט" של איסוף מעטפות (במכרזי ירושלים 2010, חמשת מכרזי הדרום ומכרז רעננה). הסתרת האמת נמשכה גם לאחר פתיחת המעטפות על ידי ועדות המכרזים, במהלך שיחות הבירור אליהן זומנו המציעים כמו גם בהליכי המשא ומתן שקוימו עמם.

מעשי המרמה הללו יש בהם כדי לתרום למסקנה כי על דרך העיקרון, מתחם הענישה ההולם חייב שיכלול רכיב של עונש מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריח.

(3) הלבנת הון

21. הערך המוגן בעבירה זו הוא מניעת האפשרות מן העבריין ליהנות מפרי עבירת המקור, ושמירה על יציבותה ועל אמינותה של המערכת הפיננסית (ע"פ 2333/07 שלמה תענך נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 233 (12.7.2010)).

הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה הן הסכמים פיקטיביים (מכרזי ירושלים) ורישומים כוזבים בספחי השיקים (מכרז רעננה ומכרז תל-אביב).

גם מעשי ההסוואה לשם הלבנת ההון, שנעשו על ידי מי מן הנאשמים, ואשר אליהם מתווספת גם העבירה של עשיית פעולה ברכוש אסור, יש בהם כדי לחזק את המסקנה העקרונית לפיה מתחם הענישה ההולם ראוי שיכלול עונש מאסר לריצוי בין כותלי הכלא, במקרים הרלוונטיים.

(4) רישם כוזב במסמכי תאגיד

22. ככלל, אין המדובר בעבירה העומדת בפני עצמה כי אם בעבירה המצטרפת לעבירות אחרות, דוגמת קבלת דבר במרמה. בנסיבות אלה איני רואה מקום לייחד דיון לעבירה זו, וההרשעה בה תהווה נסיבה ממכלול הנסיבות הרלוונטיות לקביעת מתחם הענישה בגין האירוע הכולל בו מדובר.

משהגענו עד הלום, אפנה עתה לדיון פרטני בעניינו של כל אחד מן הנאשמים.

דיון בכל אחד מן הנאשמים

א. ירון בלוא וירון בלוא בע"מ

23. ירון בלוא (וממילא החברה שבבעלותו) הורשע באישומים הראשון, השני והשלישי (מכרזי ירושלים 2004, 2007 ו-2010) ובאישום החמישי (חמשת מכרזי הדרום), כמו גם באישום התשיעי, שעניינו פעולה ברכוש אסור. המדובר בארבע עבירות של הסדר כובל בנסיבות מחמירות, בשלוש עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, בעבירה אחת של הלבנת הון ובעבירה של פעולה ברכוש אסור.

עמדת המאשימה היא כי בגין האישום הראשון (מכרזי ירושלים 2010) יש לקבוע מתחם עונש בין 20 ל-30 חודשי מאסר ומתחם קנס בין 200,000 ל-300,000 ₪; בגין האישום השני (מכרזי ירושלים 2007) יש לקבוע מתחם עונש בין ארבעה חודשי עבודות שירות לשישה חודשי מאסר בפועל ומתחם קנס בין 40,000 ₪ ל-80,000 ₪; בגין האישום השלישי (מכרזי ירושלים 2004) (והתשיעי במצורף לו) יש לקבוע מתחם בין 20 ל-30 חודשי מאסר ומתחם קנס בין 500,000 ₪ למיליון ₪; ובגין האישום החמישי יש לקבוע מתחם עונש בין שישה לשימונה חודשי מאסר בפועל ומתחם קנס בין 80,000 ל-150,000 ₪. המאשימה סבורה כי יש להטיל על ירון בלוא עונש של 42 חודשי מאסר בפועל, שהם אמצע המתחם או מעט למטה מאמצע המתחם בכל אירוע ואירוע ובחפיפה חלקית של עונשי המאסר, ו-600,000 ₪ קנס. בעניין הקנס מציינת המאשימה כי התחשבה במצבו הכלכלי הקשה של ירון בלוא אולם בשל נסיבה זו ביקשה כי ייקבע גם מאסר חלף הקנס, בשל התחזית שלא יוכל לשלמו. בנוסף מבקשת המאשימה עונש מאסר מותנה.

אשר לירון בלוא בע"מ סבורה המאשימה כי מתחם העונש העולם הוא קנס בין מיליון ₪ לשלושה מיליון ₪, ומציעה את הרף התחתון בשל המצב הכלכלי הקשה.

מנגד סבור סניגורו של ירון בלוא, עו"ד גלעדי, כי המתחם ההולם צריך להיות מבוסס על עונש שניתן לרצותו בעבודות שירות, וכי אין להטיל על מרשו קנס כלל ועיקר בשל מצבו הכלכלי, ולכל היותר קנס בשיעור נמוך.

24. אקדים ואזכיר, כי דחיתי את הטענה לפיה יש להתייחס בנפרד לכל אישום ואישום, לקבוע לו מתחם, לגזור את הדין בתוך המתחם ולאחר מכן לקבוע את מידת החפיפה בין עונש לעונש. דרך הילוכה של המאשימה אינה יכולה, אם כך, להתקבל.

יתרה מזאת, עיון בטבלה של גזרי דין הכוללים עונשי מאסר בפועל בעבירות של הסדר כובל בנסיבות מחמירות מלמד, כי הצעת המאשימה לעניין מתחמי העונש ההולמים מרחיקת לכת ומהווה קפיצת מדרגה, שלא לומר קפיצה מעל הרבה יותר ממדרגה אחת. זאת, גם אם יובאו בחשבון הנסיבות המחמירות ובכללן ריבוי האירועים (וממילא ריבוי העבירות), התוספת של העבירות הנלוות, ונסיבות ביצוען של העבירות.

הערות אלה נכונות לכלל הנאשמים ולפיכך לא אחזור עליהן בדיון בעניינם של הנאשמים האחרים.

25. עו"ד גלעדי טען, כי אין לקבל את עמדת המאשימה ולפיה נכון להטיל על מרשו מאסר חלף הקנס שיוטל עליו, מתוך הערכה שלא יוכל לשלם את הקנס. מצבו הכלכלי של הנאשם הוא שיקול לקולה ולא לחומרה, כעולה משילובם של הוראות [סעיפים 40 ו-40n לחוק העונשין](#). בהקשר זה הוסיף, כי ירון בלוא הוא הבעלים היחיד של ירון בלוא בע"מ, וכי על כן הקנס שיוטל עליה יוטל ממילא עליו. וכפי שאין להטיל קנס שיגדיל את עונש המאסר, כך גם אין להטיל קנס שיוביל לקריסה כלכלית מוחלטת.

טענות אלה ראויות להישמע בעיני. קנס בשיעור שיביא לקריסה כלכלית מוחלטת אינו מידתי, כפי שגם הגדלת עונש המאסר בשל חוסר יכולת לשלם את הקנס אינה ראויה. כאמור, החוק עצמו מורה כי על בית המשפט להתחשב במצבו הכלכלי של הנאשם. התחשבות ומידתיות שלובות זו בזו.

26. ועתה לנסיבות ביצוע העבירה, הרלוונטיות לעניינו של ירון בלוא.

כפי שעולה מהכרעת הדין, בלוא היה הרוח החיה בתיאום מכרזי ירושלים, אותם ראה כמכרזים "שלו", וכך התרגלו לראות זאת האחרים. פעילותו העבריינית החלה עוד ב-2004, או אז חתם עם גדליה הסכם, שנוסח כהסכם לשכירת שירותיו של גדליה כקבלן משנה. בפועל היה זה הסכם למניעת תחרות, שתמורתה קיבל גדליה מדי שנה בשנה, לאורך תקופת המכרז (שלוש שנים), סכום של 500,000 ₪ ומע"מ. לא הובא כל טעם להסכם זה, מלבד רצונו של בלוא להבטיח את זכייתו במכרז. את גרסתו, לפיה היה ההסכם תולדה של סחיטה מצדו

של גדליה, דחיתי. מכוחו של התיאום זכה בלוא במכרז וקיבל לידי סכום המגיע קרוב ל-10 מיליון ₪, שקבלתו מהווה עשיית פעולה ברכוש אסור, בניגוד [לסעיף 4 לחוק איסור הלבנת הון](#).

הסכם דומה נחתם בין בלוא לבין גדליה גם לקראת מכרז ירושלים 2007, אלא שאז זכתה ורד בר – זכייה שעוררה בגדליה תחושה שבלוא והאחים קופר, בעלי ורד בר, עשו יד אחת כדי לנשלו מן התמורה שהובטחה לו עבור הימנעותו מתחרות. לכך אין ראיה, ולא מן הנמנע, כמו שקורה בהסדרים כובלים, כי לא ניתן היה למנוע את התחרות באופן מוחלט. בנסיבות אלה הורשע בלוא במסגרת אישום זה רק בעבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות.

ההסכם השלישי, מ-2010, נחתם, כזכור, בסופו של דבר בין גדליה (וגיל מיארה) לבין ורד בר, משום שבלוא לא יכול היה להתמודד בעצמו בשל מצבו הכלכלי הקשה. עם זאת, האינטרס של בלוא בתיאום המכרז ובהבטחת זכייתה של ורד בר היה שלו, לא פחות משל האחים קופר. ההסכם ביניהם היה שאם יזכו, יועסק כקבלן משנה על ידם. מאחר שחלק גדול מחובותיו היה לאחים קופר, בשל מיזם עסקי כושל באפריקה בו היו שותפים שלושתם, הרי שעבודתו כקבלן משנה במסגרת המכרז הייתה מבחינתו עניין של להיות או לחדול. בדרך זו יכול היה לפרוע, ולו חלקית, את חובו. עם זאת, בצדק טענה המאשימה כי מצבו הכלכלי הקשה של בלוא אינו יכול לשמש נסיבה לקולה לעניין מתחם עונש המאסר, שהרי פעל כפי שפעל גם בשנים שקדמו לקריסתו הכלכלית.

עמדתי בהכרעת הדין על מעורבותו האינטנסיבית של בלוא בתיאום המכרז האחרון: על פגישת הפיוס שלו עם גדליה ("פגישת הג'קוויזי") שנועדה לשם כך; על ההסתרה מגדליה – עד לרגע האחרון – שלמעשה מי שהולכת לזכות במכרז היא ורד בר והכל על מנת למנוע את הכשלת התיאום על ידי גדליה; על קבלת שירותיו של עו"ד גוטגליק לשם הכנת ההסכם הפיקטיבי (מבלי שהלה היה מודע למשמעות האמתית של הדברים); על מעורבותו באיסוף המעטפות; על הפגישה בבית זית ומילוי הצעות גיבוי על ידו; על ניסיונו למנוע מגדליה להגיש את הצעת הגיבוי שהוכנה על ידו; על שיחות לאחר מעשה שעסקו בתיאום גרסאות למקרה שגדליה יפליל אותם (לנוכח החשש שהתעורר בשל התעקשותו להגיש את הצעת הגיבוי שלו) ועוד ועוד. בלוא היה פעיל בגיבוש ההסדר לא רק עם גדליה, כי אם גם עם זוהר כץ ועם רמי ברזילאי.

גם מעורבותו בחמשת מכרזי הדרום לא הייתה מעורבות של מה בכך. בלוא רכש את מעטפות חמשת המכרזים ושלח נציג מטעמו לסיור הקבלנים, על מנת לייצר "הרתעה" אצל

חבריו, שהרי הדברים הם בבחינת "שרשרת מזון" כלשונו של ארז בפגישת הג'קוויז. התנהלותו הייתה אפוא גורם רב משמעות לגיבוש החלוקה המוסכמת בין קבלני הצפון לבין קבלני הדרום, הסכמה שהתאפשרה – בין היתר – באמצעות מתן ההבטחה ש"לא יפריעו" לו בירושלים. את מעטפות המכרזים שרכש מסר לידיו של נאש, שהביא אותן עמו לפגישה בביתו של ארז ערב המועד להגשת הצעות למכרזים אלה. המעטפות אמורות היו לחזור לידיו לאחר המועד להגשת הצעות, אולם ארז וגדליה סברו כי יש להגיש הצעת גיבוי מטעם בלוא למכרז רמלה, והוא נעתר להם.

27. התמונה המצטיירת מההאזנה לשיחותיו של בלוא היא תמונה קשה של התנהלות עבריינית, מודעת עד מאוד למשמעות הפלילית של המעשים. המדובר במעורבות עמוקה ושיטתית, לאורך שנים, בגיבושם של הסדרים כובלים, בהתקשרות בהסכמים פיקטיביים עם גדליה ובהצגת מצגי שווא לפני ועדות המכרזים השונות, כאילו מתנהל לפניו הליך תחרותי. מעשיו נעשו מתוך תכנון ובתחכום ומעמדו בקרב המעורבים השונים היה מעמד מרכזי.

28. לכל אלה מצטרפות העבירה של הלבנת הון בה הורשעו ירון בלוא והחברה שבבעלותו, בקשר עם ההסכמים הפיקטיביים שנעשו עם גדליה ועם גיל מיארה במכרז ירושלים 2010 (בסכום של כ-1.4 מיליון ₪), כמו גם העבירה של עשיית פעולה ברכוש אסור, בקשר עם מכרז ירושלים 2004 (כ-10 מיליון ₪).

29. המאשימה טענה, כי יש להוסיף על שיקולי הענישה לחומרה גם את השיקולים של הרתעת היחיד ושל הרתעת הרבים.

30. עו"ד גלעדי טען, כי מרשו לא הפיק טובת הנאה מן הקרטל וראיה לדבר, שהמחירים במכרזים שפורסמו לאחר הפתיחה בחקירה הגלויה – עלו, ומכל מקום התביעה לא הצליחה להוכיח שהמחירים במכרז היו על-תחרותיים. אין בידי לקבל טענה זו. הראיתי לעיל, כי בלוא הבטיח את זכייתו במכרז על ידי התיאום והפיק טובת הנאה ששוויה כשווי מחיר ההצעה הזוכה. כך היה במקרים בהם זכה באופן ישיר וכך היה במקרים בהם פעל כקבלן משנה של ורד בר, באופן עקיף. בנוסף הראיתי, כי תכלית התיאומים השונים הייתה העלאת המחירים, כי המעורבים השונים שוחחו על כך ביניהם וכי יש בחומר הראיות כדי לבסס, מעבר לספק סביר, כי המחירים אכן היו גבוהים מן המצופה וביחס בלתי סביר למחירי העלות (כפי שראינו במכרז ירושלים 2010, ולנוכח העובדה ששולמו לגדליה מאות אלפי ₪ בשנה, הן במכרז 2004 והן במכרז 2010, וכפי שהובטח לו במכרז 2007, על מנת שלא

יתמודד). אכן, לא הוצגו לפניי ראיות שיש בהן כדי לאפשר מסקנה ודאית בנוגע לפער בין מחירי תחרות לבין מחירים על-תחרותיים, אולם בהינתן מספר המכרזים בהם מדובר והמחירים שהוצעו בהם, ניתן להגיע למסקנה כי במהלך השנים הגיע הפער לסכומים ניכרים. עוד אזכיר, בהקשר זה, את התבטאותו של ארז במהלך פגישת הג'וקוזי (ת/348א, עמ' 20-21), כי מחירי מכרז ירושלים הם "בשמיים", ואת תגובתו של עופר לוי, לאחר ששמע מארז כי מחיר ההצעה של ורד בר עמד על 2.9 מיליון ₪, כי הוא "מבסוט" כשהוא שומע "מחירים גבוהים" (שיחה 5119/153, עמ' 169). נעלה מכל ספק, כי הדוברים ידעו מה הם שחים. הטענה שלאחר הפתיחה בחקירה עלו מחירי המכרזים אינה יכולה להשליך על ענייננו. המדובר בטענה בעלמא שלא בוססה ביסוס של ממש. כך, למשל, לא נעשתה עבודת השוואה בין המכרזים נשוא כתב האישום לבין המכרזים החדשים, מה הרכיבים שנכללו בהם, אלו דרישות הוצגו ועוד.

גם הטענה לפיה אין לייחס לבלוא מעורבות של ממש במכרזי הדרום אינה מקובלת עליי, שכן אינה עולה בקנה אחד עם העובדות שקבעתי בהכרעת הדין ופורטו לעיל.

31. אשר לשיקולי ההרתעה טען עו"ד גלעדי, כי יש מקום להרהר אחר תועלתה של התרעה כשיקול לחומרה והפנה למאמרם של ברק אריאל ויעל לוי-אריאל "התבוננות מחדשת במוסד ההרתעה (ובדרכים ליצירת הרתעה יעילה)" (בתוך: משפט צדק? ההליך הפלילי בישראל – כשלים ואתגרים, בעריכת אלון הראל, אוניברסיטת תל-אביב, תשע"ח, עמ' 83-133). ככל שהמדובר בהרתעת היחיד, אכן איני סבורה כי קיים חשש שירון בלוא יחזור לסורו. בכל הנוגע להרתעת הרבים, אין לי אלא להפנות לפסק דינו של בית המשפט העליון בע"פ 1656/16 לעיל (פרשת קרטל הלחם) ובו קביעה מפורשת כי בעבירות של צווארון לבן הוכח גם הוכח שיש להרתעת הרבים משקל. אדם העובר עבירה כלכלית פועל כאדם מחושב, השוקל את שכרה של עבירה כנגד הפסדה. על כן, בעבירות כלכליות, המתאפיינות בתכנון, בתושייה וביצירתיות, יש להביא שיקול זה בחשבון (שם, פסקאות 103-105).

32. בהביאי בחשבון את מכלול השיקולים לחומרה ולקולה, כמו גם את רמת הענישה המקובלת, הגעתי למסקנה כי מתחם העונש ההולם מצוי בטווח שבין שבעה חודשים לבין 14 חודשים, לריצוי מאחורי סורג ובריח.

ומכאן לעונש.

33. על אף שהודה בחקירתו ברשות הגבלים עסקיים במעורבותו בעבירות שיוחסו לו, הרי שעם פתיחת המשפט כבר בלוא ברוב העובדות, התנער מן ההודאות וטען טענות בנוגע להתנהלות החוקרים כלפיו בעת החקירה. דחיתי טענות אלה בהכרעת הדין וקבעתי כי עיקר תכליתן לעקר את המשמעות המפלילה מהודאותיו ביחס למכרזי ירושלים 2004 ו-2007, אשר מדרך הטבע הראיות לגביהם אינן כוללות האזנת סתר ונשענות על כן במידה רבה על עדותו של גדליה ועל הודאותיו שלו עצמו. בכל הנוגע למכרז 2010 הודה בסופו של דבר, עוד במהלך חקירתו הראשית, כי היה צד להסדר כובל, אולם טען כי בשל מצבו הכלכלי הקשה היה במצב "לחץ" ונוצל על ידי גדליה. גם טענה זו נדחתה על ידי. עוד יש לציין מהתנהלותו בבית המשפט את ניסיונו חסר התוחלת להגן על האחים קופר (שאת מעורבותם בפרשה הכחיש עוד בחקירתו ברשות) ולסייע לרמי ברזילאי (אותו הפליל במהלך חקירתו ברשות).

באשר למכרזי הדרום הודה בלוא בחקירותיו ברשות ובסופו של דבר גם בעדותו בבית המשפט, כי הגיש "הצעה מפוברקת" למכרז רמלה – זאת בניגוד למענה לאישום בגדרו כבר בכך שהיה צד להסדר כובל במכרזים אלה. עם זאת, כמו במכרזי ירושלים, טען כי הודח למעשה העבירה, בעקיפין, על ידי גדליה. טענת ההדחה נדחתה על ידי בהכרעת הדין.

הנה כי כן, לא הייתה נטילת אחריות מצדו של בלוא במהלך המשפט.

34. עו"ד גלעדי סבר, כי נכון להזמין בעניינו של בלוא תסקיר מבחן בטרם ייגזר עונשו. לא מצאתי הצדקה לכך באשר לא הוצגה תשתית שיש בה כדי לבסס צורך בהתייחסות מקצועית של שירות המבחן. את נסיבותיו האישיות יכול היה לפרוש, כפי שאכן עשה ובאופן מעמיק ונרחב, במהלך הטיעונים לעונש.

35. המדובר באדם כבן 54, ללא עבר פלילי, נשוי ואב לשלושה ילדים בוגרים. הוא גדל במשפחה מרובת קשיים, הן קשיים כלכליים רציניים ביותר והן קשיי תפקוד של ההורים. מגיל צעיר נאלץ לסייע בפרנסת המשפחה, שמנתה זוג הורים ושבעה ילדים. למרות זאת הצליח לסיים את לימודיו בבית הספר התיכון. אביו נפטר בינתיים, ומלבד את משפחתו שלו הוא מפרנס את אמו החולה ושניים מאחיו, שאינם מתפקדים.

מצבו הכלכלי של בלוא עם פתיחת החקירה היה חמור, והוא עמד לפני פשיטת רגל. במהלך ניהול המשפט עשה לפירעון חובותיו, לרבות חובות לשוק האפור, על מנת להימנע מהכרזה עליו כעל פושט רגל. בין היתר, נאלץ למכור את ביתו.

בסיומם של טיעוני סנגורו ביקש הוא עצמו לומר דברים, אולם התקשה בכך והגיש את מה שהכין בכתב לקראת ישיבת בית המשפט. תיארתי בקצרה, לעיל, את המפורט במכתב ומטעמי צנעת הפרט לא ארחיב. ירון בלוא השמיע חרטה שנראתה בעיני כנה ומשקפת תובנה של חומרת מעשיו.

בלוא זימן לעדות את חברו לשכונת ילדותו וללימודים בבית הספר התיכון, ד"ר יצחק טייב, שהוא היום רופא שיניים בבית החולים "הדסה". ד"ר טייב העיד על היכרות עמוקה עם ירון, וסיפר כי ירון תרם מכספו ומזמנו לעמותת הספורט של בית הספר בו למדו (רנה קאסן) – פעילות שבלעדיה לא הייתה העמותה מחזיקה מעמד. כן העיד, שירון תמך בבית תמחוי מבלי לתת לכך פומבי. כשהסתבך ירון בחובות מצא לנכון להלוות לו מכספו על מנת לסייע לו, ולדבריו עשה זאת כדי להחזיר ולו מעט ממה שירון תרם בשעתו. למרות קשייו, ירון פרע את ההלוואה. ד"ר טייב הביע כאב רב על הסתבכותו של ירון, שהוא רואה בו חבר נהדר ואדם התורם רבות לחברה.

36. עו"ד גלעדי הדגיש בטיעוניו גם את חלוף הזמן (14 ו-11 שנים מן האישומים השני והשלישי), כשבהקשר זה הפנה לכך שתלויה ועומדת הצעת חוק לתיקון פרק הבניית הענישה, בין היתר באופן שתתאפשר חריגה מן המתחם ההולם לקולה במצבים יוצאי דופן, ובכללם חלוף הזמן. כאמור לעיל, מצאתי כי בחלוף הזמן יש כדי להשפיע על העונש.

37. התוצאה של מכלול השיקולים הביאתני למסקנה כי נכון יהיה להעמיד את עונשו של ירון בלוא על אמצע המתחם, ולפיכך אני מטילה עליו עונש של 11 חודשי מאסר בפועל. בנוסף אני מטילה עליו מאסר על תנאי למשך שנה, אשר ירוצה בפועל אם יעבור במשך תקופה של שלוש שנים עבירה של קבלת דבר במרמה, עבירה של צד להסדר כובל או עבירה של הלבנת הון.

לגבי רכיב הקנס, אני מוצאת כי מתחם הקנס ההולם, בהינתן ריבוי העבירות ויתר הנתונים הרלוונטיים, מצוי בטווח שבין 100,000 ₪ לבין 250,000 ₪. בהתחשב במצבו הכלכלי של ירון החלטתי להטיל עליו קנס בשיעור של 100,000 ₪.

אשר לירון בלוא בע"מ, המדובר בחברה בבעלותו היחידה של בלוא. בנסיבות אלה אני קובעת כי מתחם הקנס זהה למתחם שקבעתי בעניינו של בלוא עצמו ומאותם שיקולים אני מטילה על החברה קנס של 100,000 ₪.

ב. פרץ ואסא קופר, וורד בר בע"מ

38. האחים קופר והחברה שבבעלותם הורשעו באישום הראשון, מכרז ירושלים 2010, בעבירות של הסדר כובל בנסיבות מחמירות, קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, בהלבנת הון וברישום כוזב במסמכי תאגיד. כמו כן הורשעו באישום התשיעי, היינו בעבירה של עשיית פעולה ברכוש אסור.

המאשימה סבורה, כי מתחם העונש ההולם לפרץ הוא בין 22 ל-36 חודשי מאסר בפועל וכי נכון יהיה להטיל עליו עונש של 26 חודשי מאסר, המצוי באמצע המתחם. כך גם סבורה היא כי מתחם הקנס ההולם הוא בין 500,000 ₪ למיליון ₪, וכי הקנס הראוי הוא 750,000 ₪. בכל הנוגע לאסא סבורה המאשימה כי מתחם העונש ההולם הוא בין 24 ל-42 חודשי מאסר בפועל, וכי נכון יהיה להטיל עליו עונש של 33 חודשי מאסר, המצוי באמצע המתחם. הקנס הנטען ביחס אליו זהה לקנס הנטען ביחס לפרץ.

אשר לוורד בר סבורה המאשימה כי מתחם הקנס הראוי הוא בין 2.5 מיליון ₪ ל-4.5 מיליון ₪ ולטעמה יש להטיל על החברה קנס של 3.5 מיליון ₪, באמצע המתחם.

מנגד סבור עו"ד ליבאי, בא כוחם של פרץ ואסא קופר וורד בר בע"מ, כי בהינתן רמת הענישה הנוהגת, עונשי המאסר אינם צריכים לחרוג מעבודות שירות והקנס אינו צריך לעלות על 250,000 ₪. בכל הנוגע לקנסות ציין, כי בשל ההרשעה בעבירה של איסור הלבנת הון, ורד בר לא תקבל היום הלוואות מבנקים. בנוסף, לא תוכל להשתתף במכרזים ציבוריים. בנסיבות אלה יהיה על החברה לצמצם את פעילותה באורח ניכר, לפטר עובדים רבים, בכללם נכי צה"ל ומשוקמים אחרים המועסקים על ידה.

39. אפנה עתה לנסיבות ביצוע העבירה.

כפי שקבעתי בהכרעת הדין, היו פרץ ואסא קופר מעורבים במודע ובאופן מלא בתכנון תיאום המכרז והשגת ההסכם לאי תחרות מצדו של גדליה. אכן, התמונה המצטיירת כי הקשר היומיומי היה בין בלוא לבין אסא, אולם פרץ היה מעורה במתרחש ותרם מעצותיו. כך, הציע כי בלוא יפנה לחברת החשמל, באמצעות גורם שלישי, בשאלת הבהרה ולפיה האם מי שיש לו ניסיון בעבודות בהיקף של עד מיליון ₪ יוכל להשתתף במכרז, מתוך הנחה שהתשובה תהיה שלילית. או אז תיחסם מפני גדליה האפשרות להתחרות. בנוסף, ההסכם

עם גדליה (ועם גיל מיארה), עליו חתם פרץ בשמה של ורד בר, היה חף מכל פירוט של עבודות שגדליה (וגיל) מתחייב בהן כקבלן משנה. זהו הסכם לתשלום ותו לא. פרץ הוא איש עסקים רציני, וכפי שקבעתי, ללא ספק היה מודע לכך שהסכם לתשלום סכומי עתק מבלי שכנגד יפורטו ההתחייבויות של מקבל התשלומים, לא יכול היה להיות מובן על ידו כהסכם לשכירת שירותיו של גדליה כקבלן משנה, כי אם כהסכם לתשלום תמורת הימנעות מתחרות.

אסא, כאמור, היה בקשר סדיר ושוטף עם בלוא, יעץ לו לקבוע פגישה עם גדליה במקום בו הלה לא יוכל להקליט אותו ("שיחת נווה אילן"), תיאם עם בלוא את התנהלותו ביחס לסיור הקבלנים (האם יגיעו ביחד אם לאו), עודכן על "פגישת הג'קוויזי", היה מוטרד מאוד מן העובדה ששמואל זילבר המנוח מעביד לגדליה הדרכה למומחיות שלב ג' ולא חסך את הערותיו הכועסות והבוטות בעניין זה, מילא בכניסה לבית זית, בנוכחות בלוא, את ההצעה המתואמת של ורד בר כשלנגד עיניו מונחים סכומי הצעות הגיבוי על גבי מסמך שהציג לו ירון, וזכה לעדכונים שוטפים ממנו על המתרחש לאחר שהוגשו ההצעות למכרז.

לאחר זכייתה של ורד בר במכרז זומן למשא ומתן על מנת שיציע הנחה וטען כי אינו יכול להציע יותר מהנחה בשיעור אחוז אחד בשל גידול בעלויות. אין צריך לומר כי את התיאום ואת המצג הכוזב לא חשף לפני ועדת המכרזים.

ההתרשמות מן השיחות המואזנות, הן אלה המעטות שנערכו בין ירון לבין פרץ והן הרבות יותר שנערכו בין ירון לבין אסא מלמדות על מודעות מלאה של האחים קופר למשמעות הפלילית של מעשיהם ושעל כן מוטב לדבר בקודים. ניתן להתרשם מן התכנון, מן המחשבה ומן ההתייחסות האינסטרומנטלית שלהם.

לפרץ ולאסא קופר היה אינטרס ישיר שוורד בר תזכה במכרז. בהכירם את מצבו הכלכלי הקשה של בלוא, העריכו כי זכייתם והעסקתו כקבלן משנה עבורם תהיה הדרך היחידה לגבות ממנו את הכספים שהיה חייב להם.

40. למעשיהם התלוותה עבירה של הלבנת הון, המתבטאת בהסכמים הפיקטיביים שנעשו עם גדליה ועם גיל מיארה (סכום של כ-1.4 מיליון ₪), רישום כוזב במסמכי תאגיד ועשיית פעולה ברכוש אסור, המתבטאת בקבלת הכספים מחברת החשמל עד לחשיפת הפרשה (סכום של כ-3.6 מיליון ₪).

41. מנגד, עו"ד ליבאי, בא כוחם של האחים קופר וורד בר, עמד בטיעונו על כך שמעורבותם נמשכה פרק זמן קצר. מעורבותו של פרץ החלה, לשיטתו, ממועד החתימה על ההסכמים עם גדליה ועם גיל ועד לחשיפת הפרשה (כארבעה חודשים) ואילו מעורבותו של אסא החלה מעט קודם לכן (ונמשכה בסך הכל כשישה חודשים). על פי הנטען, לפרץ לא היה כל מעמד בקרטל, הוא לא היה מעורב בגיבושו, לא נפגש עם גדליה ולא נפגש עם אחרים לשם תיאומו, לא תרם ליצירתו ולא נהנה מפירותיו. הוא התבקש על ידי אסא לטפל בהסכם, היו שיחות טלפון בודדות בינו לבין ירון בלוא והוא זה שחתם על ההסכם במשרדו של עורך הדין. המדובר במעורבות מינימאלית. על פי הטענה, פרץ הוא בבחינת מי שגרר בעקבות התכנון. גם לגבי אסא טען עו"ד ליבאי, כי חלקו בקרטל היה משני ומוגבל. את עיקר האחריות לגיבוש ההסדר תלה בירון, בארז ובגדליה. את הסתבכותו של אסא ייחס, ולו באופן חלקי, לחברות רבת השנים עם ירון. האחים קופר ביקשו, לטענת עו"ד ליבאי, לסייע לירון. הם לא חששו כי לא יפרע את חובו להם, שהרי ידעו כי המכרז כד או כד "שלו", וכי גם לו היה ניגש באמצעות חברה אחרת היה עושה כמיטב יכולתו לפרוע את חובו. בהקשר זה הזכיר כי גם ביתו של ירון היה ממושכן לטובתם כך שיכולים היו לגבות את החוב בדרכים אחרות, בעוד שלירון היה אינטרס לגשת למכרז.

עוד טען עו"ד ליבאי, כי לא הוצגה תשתית ראייתית לנזק שנגרם כתוצאה מן ההסדר. לא הוכחה פגיעה בחברת החשמל ולא הוכח שיעור הפגיעה בתחרות החופשית. בהקשר זה הוזכר כי היקף זכייתה של ורד בר במכרז 2010 היה כמעט זהה למכרז 2007, הווה אומר היא לא ניצלה את הקרטל כדי להעלות מחירים. ואילו במכרז שפורסם לאחר חשיפת הפרשה, ואשר פוצל לארבעה מחוזות, עלו המחירים ב-10%.

42. אכן, מעורבותם של האחים קופר משתרעת רק על פני התקופה בה הוחל בתיאום מכרז ירושלים 2010 ועד למעצרים. איני רואה להבדיל, בעניין זה, בין פרץ לבין אסא, שהרי אין זה מתקבל על הדעת שרק משהתבקש לחתום על ההסכם עודכן פרץ בנסיבות. הדברים נסתרים גם משיחת הטלפון מ-20.6.2010, בה הציע את "תכנית החסימה" של גדליה ושממנה עולה בבירור כי הוא וירון היו בקשר בנוגע לתיאום המכרז עוד קודם לכן. אין ספק, כי דרגת המעורבות של פרץ נמוכה יותר מזו של אסא, והדברים באים לידי ביטוי בשיחות המואזנות. עם זאת, אין להתעלם מכך שפרץ, כמו אחיו, הוא הבעלים של החברה והדברים נעשו על דעתו ובמעורבותו. כפי שעמדתי על כך לעיל, לשניהם היה עניין במכרז, וכעולה מהכרעת הדין, לא היה זה "לשם שמיים", היינו לשם מתן סיוע לירון בלוא. זו הייתה הדרך הקלה להבטיח את פרעון החוב שלו כלפיהם.

אין בידי לקבל את הטענה לפיה יש לתלות את האחריות לגיבוש ההסדר גם בגדליה. כפי שקבעתי בהכרעת הדין, גדליה לא היה מעורב בגיבוש ההסדר. הוא פעל במהלך העניינים כסוכן ותחת הסכם חסינות. דחיתי את הטענות לפיהן הדיח את המעורבים לדבר עבירה. כך גם אין בידי לקבל את הטענה לפיה פרץ ואסא נגררו לפרשה מסיבה זו או אחרת. לא התרשמתי כלל ועיקר כי הם ניתנים להיגררות. את מעשיהם עשו מתוך שיקול דעת – בלתי ראוי – ומתוך תכנון. נכון הוא כי עיקר הפעילות "בשטח" בוצעה על ידי ירון בלוא ועל ידי ארז, אולם הדברים נעשו תוך עדכון האחים קופר ועל דעתם.

43. על מידת הנזק ועל הפגיעה בתחרות החופשית עמדתי לעיל, במהלך הדיון בענייניו של ירון בלוא. אחזור ואזכיר דברים מפורשים שהושמעו מפי המעורבים השונים על מחירי מכרז ירושלים, שהם "בשמיים". המחירים כללו את עלות התשלומים לגדליה, עלות שנשאה בה חברת החשמל מבלי לדעת ומבלי שהייתה צריכה לשאת בהם. כך גם הערתי לעיל, שאין ללמוד דבר מן המחירים שהוצעו במכרז שפורסם לאחר חשיפת הפרשה. אוסיף, בהקשר של האחים קופר, כי לאחר שזכתה ורד בר במכרז, הוסכם בין ירון לבין פרץ כי מתוך רווחיו של ירון בכל אחת מן השנים השנייה והשלישית יקוזז סכום של 1.4 מיליון ₪ על חשבון חובו של ירון בקשר למיזם באפריקה. על פני הדברים נראה אפוא, כי הסכום של מיליון ₪ בשנה, שאמור היה להיות בידי של ירון, היה בו לפחות כדי לכסות את עלויות העבודות נשוא המכרז, ללמדך על השפעת התיאום על העלות בה נשאה חברת החשמל.

44. בחינת מכלול השיקולים, לרבות העובדה שהאחים קופר הורשעו גם בעבירה של הלבנת הון, ההיקף הכספי של המכרז וטיב מעורבותם בגיבושו של ההסדר הכובל, ומנגד העובדה שהמדובר בהרשעה באישום אחד ובמעורבות בת מספר חודשים בלבד, הגעתי לכלל מסקנה כי מתחם העונש ההולם לפרץ עומד על 45 ימי מאסר לריצוי בין כותלי הכלא ביחד עם עבודות שירות ברף התחתון, ושישה חודשי מאסר לריצוי בפועל ברף העליון. ואילו מתחם העונש ההולם לאסא עומד על חודשיים מאסר לריצוי בין כותלי הכלא ביחד עם עבודות שירות ברף התחתון, ושבעה חודשי מאסר לריצוי בפועל ברף העליון.

45. העונשים שייגזרו על פרץ ואסא קופר ועל ורד בר –

הן פרץ והן אסא לא קיבלו על עצמם אחריות, לא בחקירתם ברשות ולא בבית המשפט.

פרץ בן 54, נשוי ואב לשתי בנות, ללא עבר פלילי. הוא המפרנס העיקרי של משפחתו. אסא בן 46, אף הוא ללא עבר פלילי.

46. פרץ ואסא הציגו שורה של ראיות והעידו מספר עדים, המלמדים כולם על מעורבות חברתית רבה ועשיית מעשי חסד בהיקפים ניכרים. בין היתר הוצגו ראיות לתרומות כספיות שתרמה ורד בר למקלט לנשים מוכות בהרצליה; לשיקום נכי צה"ל ועוד. בין העדים שהעידו היה מר חיים ארנטל, יו"ר עמותת זכרון מנחם, שהעיד על תרומתו הרבה של אסא לעמותה, הן בכסף והן בדרכים אחרות. כך גם העידה אלמנת אחד מעובדי החברה על התמיכה שתמך בהם אסא בעת מחלת בעלה וגם לאחר שנפטר. העיד מנהל התפעול בחברה שהעיד על "תמיכה מוראלית, נפשית וכלכלית יוצאת מן הכלל" שתמך אסא בעובדים חולים ובבני משפחותיהם, על סיועו בשיקום אדם שריצה שנות מאסר ארוכות ביותר בכלא ונגמל מסמים, על שיקום נכי צה"ל באמצעות שילובם בחברה ועוד. גב' תמי שכנאי, מנכ"לית עמותת "שורשים", העוסקת בסיוע לקשישים ניצולי שואה ולקשישים בני העדה האתיופית, העידה על תרומתו של אסא לפעילות העמותה בכסף ועל דרך של העמדת כלי רכב לשם חלוקת מזון לנתמכים.

מר אלי ישראלי, איש עסקים שהיה שותף של פרץ בעסקים בחו"ל, תיאר את המשמעות של הרשתות של פרץ בעבירה של הלבנת הון, שתוצאתה הימנעות הבנקים ממתן מימון לפעילותו העסקית על כל הנובע מכך. עו"ד ענת רינון, עורכת הדין של פרץ, ביקשה מיוזמתה להעיד משום שרצתה לספר כיצד התייחס פרץ לעובדיו, כיצד טיפל באמו החולה, ועל התרשמותה ממנו כאדם ישר, חרוץ, אמין ואנושי. העידה גם גב' נטלי חודדה, אישה שנאלצה לעזוב את דירתה, ביחד עם ילדיה הרכים, בשל אי יכולתה לעמוד בתשלומי שכר הדירה. סיפורה פורסם בתקשורת ופרץ, ששמע על כך, התקשר לחברת החדשות שפרסמה את הסיפור והציע כי ישלם בעילום שם את שכר הדירה והוא מתמיד בכך עד היום. כך גם העיד הרב אפרים דגן, מנהל בית חב"ד בשכונת התקווה בתל-אביב, שפרץ מממן את בית התמחוי שהקים במסגרתו.

47. פרץ הביע צער על כך שלא הצליח לשכנע את בית המשפט בחפותו. אולם, לדבריו, ניהל את משפטו מתוך אמונה שלא נטל חלק במעשי העבירה בהם הורשע. הוא עמד על כך שבאופן מעשי, הקנסות שהמאשימה מבקשת שיוטלו עליו ועל החברה, בנוסף לחילוט שהוא צפוי לו, יביאו לסגירת החברה, במיוחד על רקע העובדה שהוא ייאלץ, בנוסף, לפרוע באופן מידי את ההלוואות שהעמידו לו בנקים בחו"ל בשל ההרשעה בעבירה של איסור הלבנת הון.

גם אסא עמד על ההשלכות הקשות של ההרשעה ושל העונש הצפוי על החברה. בנוסף תאר את נסיבות השתחררותו משירות צבאי בעקבות פציעה שבעקבותיה לא ביקש דבר, שיקם

את עצמו בלא סיוע של משרד הביטחון וחזר לשירות מילואים על אף שלא היה חייב לעשות כן. עוד עמד על פעולות ההתנדבות הרבות שהוא מעורב בהן, ואשר פורטו לעיל.

48. איני מוצאת כי יש להחמיר בעונשם (בתוך המתחם), לשם הרתעתם שלהם. כמו ביחס לירון, גם לגביהם אני סבורה כי ניתן להניח שההליכים הפליליים בתיק זה מהווים הרתעה מספקת עבורם. על השיקול של הרתעת הרבים, אותו יש להביא בחשבון בעבירות כלכליות, עמדתי לעיל.

49. בהביאי בחשבון את כלל השיקולים לחומרה ולקולה, החלטתי להטיל על פרץ עונש מאסר בן 4.5 חודשים, מהם 45 ימי מאסר לריצוי בפועל והיתר – 3 חודשים, בדרך של עבודות שירות, בכפוף לחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות. בנוסף אני מטילה עליו מאסר על תנאי לתקופה של 9 חודשים למשך שנתיים, אשר ירוצה בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל, קבלת דבר במרמה או הלבנת הון.

על אסא אני מטילה עונש של מאסר בן ששה חודשים, מהם חודשיים לריצוי בפועל והיתרה (ארבעה חודשים) בעבודות שירות, בכפוף לחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות. גם עליו אני מטילה מאסר על תנאי לתקופה של 9 חודשים למשך שנתיים, אשר ירוצה בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל, קבלת דבר במרמה או הלבנת הון.

אשר לקנס – בהינתן היקף המכרז, בעובדה שוורד בר נועדה לזכות בו ואף זכתה, ובשים לב לעבירה של הלבנת הון שגם לגביה גובה הסכום הרלוונטי משמעותי ביותר, מסקנתי היא כי מתחם הקנס ההולם מצוי בטווח שבין 75,000 ₪ לבין 200,000 ₪. לנוכח מכלול השיקולים החלטתי להטיל על פרץ קנס המצוי באמצע המתחם, בסכום של 135,000 ₪ וסכום זהה יוטל על אסא כקנס.

ובכל הנוגע לוורד בר, הרי שהחברה היא שאמורה הייתה, על פי התיאום, לזכות במכרז, כפי שגם זכתה. בנסיבות אלה מסקנתי היא כי טווח הקנס ההולם עומד על 250,000 ₪ עד 750,000 ₪, והקנס שייגזר עליה מצוי באמצע המתחם, היינו 500,000 ₪.

ג. ארז מיארה ומוקה גיזום

50. ארז הורשע באישומים הראשון (מכרז ירושלים 2010), הרביעי (מכרז רעננה 2009), החמישי (חמשת מכרזי הדרום), השישי (חמשת מכרזי הצפון), השביעי (תל-אביב 2009)

והשמיני (פתח תקוה 2010). לחובתו ולחובת החברה אותה הוא מנהל הרשעה בשש עבירות של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות ובשש עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

המאשימה סבורה, כי מתחם העונש ההולם לכל אחד מן האישומים בהם הורשע ארז הוא בין שישה לשמונה חודשי מאסר לריצוי בפועל. עוד לטעמה, על החפיפה בין העונשים להיות חלקית בלבד בשל מרכזיותו בתיאום. המאשימה עותרת לעונש של 39 חודשי מאסר, שהם פחות או יותר אמצע המתחם (לאחר צבירה חלקית של העונשים). עוד היא סבורה, כי מתחם הקנס ההולם לכל אחד מן האישומים הוא בין 80,000 ₪ ל-150,000 ₪, כי גם את הסכומים הללו יש לצבור באופן חלקי וכי סכום הקנס שראוי כי יוטל עליו, בהתחשב במצבו הכלכלי, יעמוד על 450,000 ₪.

אשר למוקה גיזום טוענת המאשימה כי מתחם הקנס ההולם צריך לעמוד בין 500,000 ₪ לבין 800,000 ₪, וכי העונש הראוי צריך להיות 650,000 ₪, שהוא אמצע המתחם.

באת כוחם של ארז ושל מוקה גיזום, עו"ד לשם, סבורה כי לזכותו של ארז עומדים שיקולי שיקום המצדיקים חריגה לקולה ממתחם הענישה ההולם וכי על כן יש להסתפק בעניינו במאסר על תנאי ובקנס מתון לנוכח מצבו הכלכלי.

נפנה לנסיבות ביצוע העבירות.

51. ארז זכה לכינוי "אדריכל השלום" בשל מאמציו הרבים להביא את כלל קבלני הגיזום הנוטלים חלק במכרזי חברת החשמל ורשויות מקומיות לידי הסכמה בדבר חלוקת האזורים ביניהם ומניעת תחרות. ואכן, זוהר כץ, שטבע את הכינוי הזה, צדק. במכרז ירושלים 2010 תיווך ארז בין ירון בלוא לבין גדליה, לאחר הנתק ששרר ביניהם בשל תוצאות מכרז ירושלים 2007. הוא אף הציע את ביתו לפגישה, משום שהתאים לרצונו של בלוא להיפגש עם גדליה בבריכה (כעצתו של אסא קופר), על מנת למנוע אפשרות הקלטה. במהלך "פגישת הגיקוזי" שהתקיימה בביתו סייע לבלוא בניהול המשא ומתן עם גדליה על הסכום שיקבל תמורת ויתור על התחרות, עסק רבות בתכנון מהלכי התיאום וניהל על כך שיחות אין ספור עם ירון בלוא ועם מעורבים אחרים. אשתו של ארז ייצגה את רמי ברזילאי (שהגיש הצעת גיבוי) בסיור הקבלנים הראשון והוא ייצג אותו בסיור השני. ארז שוחח עם זוהר כץ על התיאום עם ירון בלוא, נכח בפגישת בית זית, מילא את מעטפת הגיבוי של מנהרת אשקלון ביחד עם ירון וגילה מעורבות רבה גם לאחר הגשת ההצעות.

באישום הרביעי, מכרז רעננה, היה לארז עניין משל עצמו. הוא זכה בקבלנות משנה ואף שימש כרכז העבודה מטעם חברת השביל הירוק תמורת תשלום נוסף.

באישום החמישי, חמשת מכרזי הדרום, ניהל ארז את פגישת מסובים, הציג את החלוקה המוסכמת, וריכז את איסוף המעטפות תוך שהוא מדווח לגדליה על התקדמות ה"פרויקט" ועל מכשולים שונים שניצבו בדרך, עליהם הצליח להתגבר. גדליה הגיע לפגישה בביתו ערב המועד להגשת ההצעות. במהלכה מילא ארז הצעות גיבוי שונות, קיבל מעטפות נוספות מנאש שהגיע באמצע הפגישה ותיאם פגישה למחרת היום על מנת שימולאו מעטפות נוספות כהצעות גיבוי, שלא בכתב ידו, על מנת שלא יתעורר חשדה של ועדת המכרזים. מעורבות נוספת שלו התבטאה בלחץ שהפעיל על רמי עזרא לוותר על דרישתו לזכות במכרז באשדוד ובתיווך בין מסילטי לגולשני בקשר למכרז מתח עליון בגוש דן. ניסיונות הגישור מטעמו בין שניים אלה נמשכו גם לאחר היוודע תוצאות המכרזים.

באישום השישי, חמשת מכרזי הצפון, התבטאה מעורבותו של ארז בעשייה למימוש חזון "תכנית החלוקה" בין קבלני הדרום לבין קבלני הצפון. לשם כך הבהיר לשאול זכרי, שהעז להראות עניין במכרזי הצפון, שעליו לסגת מכל רעיון כזה, שאם לא כן ייקחו לו גם את "החצי שלו" בנתניה, נזף בגדליה שרכש שתיים מן המעטפות בניגוד להסכמה האמורה, מנע מאחיו של איל ארגוב לרכוש מעטפה, הגיע לפגישת החלוקה של קבלני הצפון וסייע להם להגיע להסכמות ואף נטל על עצמו לברר את תלונותיו של אחד הקבלנים, שמואלוב, על אי עמידה בתוכנית המוסכמת. בנוסף רכש את המעטפה של מכרז חיפה והגיש במסגרתו הצעת גיבוי עבור זוהר כץ.

באישום השביעי, מכרז תל-אביב, נכח ארז בפגישה בין רמי ברזילאי לבין איל ארגוב, במהלכה הושגו ההבנות לפיהן ברזילאי יפרע את חובו ואת חובה של אחותו, שולה קסנטיני, לארגוב ובתמורה יימנע ארגוב מתחרות במכרז תל אביב. לארז היה עניין אישי במכרז הנדון, והוא זכה בחלק מן העבודות בו.

באישום השמיני, מכרז פתח תקוה, תיאם את המכרז עם זוהר כץ, תוך הסכמה כי מוקה גיזום תוותר על האפשרות לזכות בו לטובת ראז חקלאות ותגיש הצעת גיבוי עבורה. בנוסף, היה מעורב במגעים לתיאום המכרז בין זוהר כץ לבין אחיו, גיל מיארה.

52. התמונה המצטיירת ממכלול העדויות ומן השיחות המואזנות והמוקלטות היא תמונה של פעילות עבריינית רחבת היקף, של דומיננטיות רבה, של "חזון" לקרטל את כל השוק עד כי לא ניתן יהיה עוד להימנע מהעסקת קבלנים שהם חלק מן הקרטל (חזון שהתגשם במידה רבה כשחברת החשמל התקשתה למצוא תחליפים לאחר שהפרשה נחשפה, ונאלצה להמשיך בהתקשרויות עם הקבלנים שתיאמו ביניהם את המכרזים). הכל במשך תקופה לא מבוטלת, בת כשנה וחצי.

53. את עיקר טיעוניה כיוונה עו"ד לשם לנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה. עם זאת, בכל הנוגע לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה טענה, כי ירון בלוא היה הרוח החיה במכרזי ירושלים בכללותם, כי רמי ברזילאי היה הרוח החיה בתיאום מכרז תל-אביב, כי הראל גולסט היה הרוח החיה בתיאום מכרז רעננה וכי נאש הוא שהיה הציר המרכזי בפגישה שלאחר סיור הקבלנים בקשר עם מכרזי הדרום, פגישה שהובילה למפגש מסובים. מכאן טענתה, שלמרות שלא ניתן להתכחש לפעילותו של ארז, אין לראות בו יוזם.

54. אין בידי לקבל טיעון זה. כאמור, דמותו של ארז מצטיירת כדמות דומיננטית בגיבוש ההסדרים הכובלים שתכליתם הייתה להוביל בסופו של דבר לחלוקה קבועה ויציבה בין הקבלנים השונים, כך שכל אחד יהיה "בפינה שלו", כלשונו.

עו"ד לשם הצטרפה, בנוסף, לטענות חבריה בנוגע לנזק, שלטענתם לא הוכח. התייחסותי לטענה זו הובאה לעיל, בעניינם של ירון ושל האחים קופר.

55. בהינתן מעורבותו הדומיננטית של ארז בגיבוש ההסדרים הכובלים ובהינתן ריבוי העבירות, כשמנגד אני מביאה בחשבון את היקף רווחיו, הצנוע יחסית, כתוצאה מן התיאומים, ואת העובדה שלא הורשע בעבירה של הלבנת הון, הגעתי למסקנה כי מתחם העונש ההולם בענייניו מתקרב לזה שקבעתי ביחס לירון בלוא והוא עומד על שבעה חודשי מאסר לריצוי בפועל ברף התחתון ו-13 חודשי מאסר בפועל ברף העליון.

ועתה לנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה.

56. ארז לא קיבל אחריות למעשיו, לא במהלך החקירה ולא במהלך עדותו בבית המשפט. ככל שלא יכול היה להתמיד בכפירתו בעובדות, לנוכח טיב והיקף הראיות שהוצגו בבית המשפט, כינה את התנהלותו בפרשות השונות כ"טעויות", וניסה להטיל את האחריות לגרירתו אליהן על גדליה – ניסיון שלא היה בו ממש.

57. ארז בן 41, נשוי ולו ארבעה ילדים. לחובתו מעט הרשעות קודמות ישנות ובלתי רלוונטיות. על כן לא יובאו על ידי בחשבו.

מטעמו של ארז הוגשו מסמכים שונים המעידים על תרומתו ועל תרומתה של מוקה גיזום למספר בתי ספר, לכפר נוער, ועל פעילות התנדבותית נרחבת בקרב המושב בו הוא מתגורר. כמו כן הוגשו מספר מכתבים מאנשים שונים שארז סייע להם במצוקותיהם. בנוסף הוגשו מסמכים הנוגעים למצבים רפואיים לא פשוטים של שניים מילדיו, וכן הוגש מסמך המתעד את דבריה של אשתו, שהתקשתה לעשות זאת בעל פה. כמו כן הוגשו מסמכים המעידים על הכנסתו החודשית, שאינה גבוהה, על כך שהוא המפרנס העיקרי בבית ועל כך שאין לו נכסים כלשהם. בעבר היה פושט רגל ולכן הוא מתקשה לקבל אשראי או הלוואות ממוסדות פיננסיים.

רמי גדליה, בנו של עד המדינה נוראל גדליה, העיד לטובתו של ארז. רמי תיאר מערכת יחסים הדוקה מאוד עם ארז, אליו פנה לפני כשנתיים והביע את מצוקתו ואת רצונו לצאת מענף הגיזום, בשל העובדה שקבלני הגיזום מחרימים אותו ואינם מספקים לו עבודה על רקע התנהלותו של אביו. ארז הציע לו מיד עבודה כקבלן משנה והציל אותו מקריסה כלכלית. הוא אף פנה לקבלנים האחרים והביא לשינוי יחסם אליו. מאז הפך ארז למשפחה עבורו. עוד תיאר רמי את יחסו החם והיוצא דופן של ארז לילדיו.

ארז עצמו העיד והפנה תחילה לעדותו הראשית במהלך דיוני ההוכחות, בה תיאר את המשפחה בה גדל. הייתה זו משפחה שידעה קשיים כלכליים רציניים, עד כדי רעב, והוא נדרש לעבוד מגיל צעיר על מנת לסייע בפרנסה. בהיותו כבן שלושים נקלע לפשיטת רגל, לטענתו לאחר ששותף עסקי הונה אותו. החרדה שמא ילדיו יחוו את הקשיים הכלכליים שחוה היא שהניעה אותו, לטענתו, לפעול לביסוס מעמדו בקרב קבלני הגיזום וזה הרקע להסתבכותו. בעקבות ההליכים שנפתחו נגדו החליט ארז לעשות שינוי בחייו ולפנות ללימודים אקדמאיים. הוא התקבל ללימודי משפטים במכללה בקרית אונו, ועתה מצוי בשנה השלישית ללימודים. הוא מצליח בלימודיו ופעיל בוועד המנהל של אגודת הסטודנטים. לדבריו בחר בלימודי משפטים דווקא, על מנת ללמוד כיצד נכשל ולתקן את טעויותיו ועל מנת לשמש דוגמה לילדיו, להראות להם שאפשר גם אחרת. בעקבות לימודיו הוא יכול עתה לסייע לילדיו בשיעורים, מה שנמנע ממנו קודם לכן, משום שלא סיים את לימודיו בתיכון. בסיום דבריו אמר כי בעשר השנים שחלפו מעת שביצע את המעשים בהם הורשע עשה שינוי

מהותי בחייו, כי הוא נושא באחריות לכל מה שעשה אולם מבקש את רחמי בית המשפט לנוכח הדרך הארוכה שעבר מאז.

58. לטענת עו"ד לשם, יש הצדקה לחרוג לקולה ממתחם הענישה ההולם משיקולי שיקום. שיקום, לטעמה, אינו מתבטא אך בגמילה מהתמכרות או בחזרה למוטב של עבריון שהיה שקוע עמוק בעולם העבריינות. המהפך שעשה ארז בחייו, אדם שלא סיים תיכון ועתה עומד לפני סיום לימודי משפטים, ושלמרות מצבו הכלכלי החליט להקדיש משאבי זמן וכסף ללימודים גבוהים, הרי הוא שיקום. שליחתו למאסר תקטע את לימודיו ותפגע בסיכווי לזכות בתואר האקדמי הנכסף. בנסיבות אלה סבורה היא כי יש להסתפק בעונש של מאסר על תנאי. עוד עמדה עו"ד לשם בטיעוניה על חלוף הזמן, על עינוי הדין המתמשך והשפעתו על ילדיו הקטינים, ועל הפגיעה בפרנסה כתוצאה מכך.

אשר לקנס נטען, כי בעקבות ההליכים המשפטיים נמנעה מארז וממוקה גיזום האפשרות להתמודד במכרזים ציבוריים. לא זו אף זו, חברת החשמל אף מנעה מחברה אחרת, שביקשה לשכור את שירותיו של ארז כקבלן משנה, מלהתמודד במכרזיה. בנסיבות אלה חלה ירידה חדה בהכנסותיה של מוקה גיזום וכדי להמשיך ולהתקיים נאלצה לקחת הלוואה גדולה. הטענה בדבר הירידה בהכנסות החברה בוססה במסמכים. הטלת קנס כבד תפגע בשרידותה של החברה, בה תלויים כחמישים איש לפרנסתם.

59. אכן, יש להעריך רבות את המפנה שעשה ארז בחייו בזמן שחלף מעת ביצוע העבירות ועד לסיום ההליכים. עם זאת, המדובר בהליכים מורכבים, הנמשכים על פי טיבם זמן רב, ולנוכח תוצאת ההליך והתנהלותו של ארז במהלכו, אין לומר כי נוצר פער בין תחילתו של ההליך לבין סופו עד כי נכון ליתן משקל מכריע לחלוף הזמן. ריבוי העבירות והבולטות של ארז בגיבוש ההסדרים הכובלים, עד כי כונה, כזכור, "אדריכל השלום", אינה מצדיקה חריגה מן המתחם ההולם, כטענת באת כוחו. אלא שיש בנתונים אלה, לטעמי, כמו גם בשיקולים הנוספים לקולה ואשר פורטו לעיל, כדי להוביל למסקנה כי העונש שייגזר על ארז יהיה ברף התחתון של המתחם. אני מטילה, אם כך על ארז, עונש של שמונה חודשי מאסר לריצוי בפועל. בנוסף אני מטילה עליו עונש של שנת מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, אשר ירוצה בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל או קבלת דבר במרמה.

אשר לקנס, לנוכח מכלול השיקולים מתחם העונש ההולם עומד על הטווח שבין 75,000 ₪ לבין 150,000 ₪. לנוכח מצבו הכלכלי של ארז אטיל עליו קנס ברף התחתון של המתחם, 80,000 ₪.

ובנוגע למוקה גיזום – מכלול השיקולים הביאני למסקנה כי טווח הקנס ההולם נע בין 100,000 ₪ לבין 250,000 ₪. את הקנס אעמיד על 100,000 ₪, אף זאת בהתחשב במצב הכלכלי ובהיקף הרווחים שזכתה בהם בפועל.

ד. רמי ברזילאי ומנהרת אשקלון

60. רמי ברזילאי (כמו גם החברה בבעלותו) הורשע באישום הראשון (מכרז ירושלים 2010), באישום הרביעי (מכרז רעננה 2009), באישום החמישי (חמשת מכרזי הדרום), באישום השביעי (מכרז תל-אביב 2009) ובאישום התשיעי. לחובתו ולחובת מנהרת אשקלון הרשעה בארבע עבירות של צד להסדר כובל, בשלוש עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, בעבירה של הלבנת הון, בעבירה של איסור פעולה ברכוש אסור ובעבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד.

המאשימה סבורה, כי מתחם העונש ההולם לכל אחד מן האישומים הראשון והרביעי הוא בין שישה לשמונה חודשי מאסר בפועל. המתחם ההולם לטענתה לאישום החמישי הוא בין ארבעה חודשי עבודות שירות לשישה חודשי מאסר בפועל ואילו המתחם ההולם לאישום השביעי (הכולל הרשעה גם בעבירות לפי [חוק איסור הלבנת הון](#) ורישום כוזב במסמכי תאגיד) הוא בין 20 ל-30 חודשי מאסר. לטעמה, החפיפה בין העונשים המוצעים צריכה להיות מינימלית והעונש הכולל שיש להטיל על רמי ברזילאי הוא 36 חודשי מאסר, מעט מעל אמצע המתחם. זאת, לנוכח עבר פלילי רלוונטי.

אשר לקנס סבורה המאשימה כי מתחם הקנס ההולם לאישומים הראשון והרביעי צריך לעמוד על בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ₪ לכל אחד מהם, המתחם ההולם לאישום החמישי צריך לעמוד על בין 40,000 ₪ לבין 80,000 ₪ ואילו המתחם ההולם לאישום השביעי צריך לעמוד על בין 200,000 ₪ לבין 450,000 ₪. בסיכומו של דבר סבורה המאשימה כי הקנס שיש להטיל על רמי ברזילאי צריך לעמוד על 550,000 ₪.

בכל הנוגע לחברה טוענת המאשימה כי מתחם העונש ההולם צריך לעמוד על בין 1.5 מיליון ₪ לבין 3 מיליון ₪, והעונש שנכון להטיל עליה צריך להיות באמצע המתחם – 2.5 מיליון ₪.

61. אתייחס עתה לנסיבות ביצוע העבירות.

מעורבותו של רמי ברזילאי בתיאום מכרזי ירושלים 2010 מתועדת כבר במפגש מסובים, שעסק, כזכור, בחמשת מכרזי הדרום. באותה פגישה נשמע רמי אומר לחבריו כי יבטיח לירון בלוא שלא "יפריעו" לו בירושלים על מנת "להוריד" אותו ממכרזי הדרום. לאחר מכן, עם פרסום המכרז, הוא נשמע משוחח עם ירון ושואל אותו אם הוא רוצה שיופיע לסיור הקבלנים או שיימנע מכך. בשיחה אחרת שאל את ירון אם התחיל כבר "לדבר" עם גדליה או שמא כדאי לתת לו "להתבשל" עוד קצת, ובהמשך עידכן את ירון שהייתה "הבטחה" מזוהר, ולכן עליו לברר מדוע הגיע לסיור נציג מטעמו למרות ההבטחה. רוצה לומר, רמי ברזילאי היה מעורה עד מאוד בנעשה והיה מעורב עד מעל לראשו בתיאום המכרז. יש להזכיר כאן גם את "שיחת המירס" שהתרחשה במהלך הפגישה בבית זית ואת המעטפה שרכש, שהגיעה לפגישה ריקה וארז מילא אותה כהצעת גיבוי – בידיעתו ובהסכמתו של רמי, כפי שקבעתי בהכרעת הדין.

כך גם במכרז רעננה, בפגישת התיאום שנכח בה. אמנם, לא היה מיועד לזכות במכרז, אולם היה לו אינטרס ליטול חלק בתיאום לשם העלאת מחירי המכרזים בשוק הרלוונטי, אינטרס ארוך טווח של מניעת הפרעה בעתיד במכרזי תל אביב שעוד יבואו, ואינטרס לשמור על מערכת יחסים טובה עם השביל הירוק, שיועדה לזכות במכרז רעננה, על מנת שלא "תפריעו" לו במכרזי גינון של עיריית תל אביב, שהן מנהרת אשקלון והן השביל הירוק נטלו בהם חלק. ברזילאי לא רק שנטל חלק בפגישת התיאום, כי אם הגיש הצעת גיבוי והגיע לפגישת משא ומתן שניהלה חברת החשמל עם כלל המציעים, מבלי לדווח, כמובן, לגורמים המוסמכים שהמדובר במכרז מתואם. אזכיר, כי הצעתה של השביל הירוק הייתה גבוהה בשיעור של 35% מן האומדן העצמי של חברת החשמל ואילו הפער בין ההצעה הגבוהה ביותר לבין האומדן העצמי הגיע ל-76%. בעקבות המחירים הגבוהים בוטל המכרז ובמסגרת המשא ומתן שנוהל עם המציעים הציעה השביל הירוק הנחה בשיעור 11% וזכתה בו.

גם בנוגע לתיאום חמשת מכרזי הדרום היה רמי ברזילאי דמות דומיננטית. אמנם, הוא לא נועד לזכות במכרזים אלה, אך כפי שכבר הוזכר לעיל, היה מעורב בהבאת הקבלנים לידי הסכמה תוך מתן הבטחה כי "יוריד" את ירון בלוא בתמורה להתחייבות שלא יפריעו לו במכרזי ירושלים. הוא אף התחייב לקחת את המעטפות של יתר "הגדולים", ובהם השביל הירוק וורד בר.

ובכל הנוגע למכרז תל-אביב, ראינו כי רמי ברזילאי יזם פנייה לזוהר כץ על מנת שהלה יימנע מלגשת למכרז זה, שילם לו תמורת הסכמתו זו ואף קיבל ממנו הצעת גיבוי, כפי שגם יזם פנייה לארגוב על מנת להסדיר את חובו, ולייצר בדרך זו הבנה לפיה תמורת תשלום החוב

יימנע ארגוב מלהתחרות. התשלום ששילם רמי לזוהר והוסווה כתשלום עבור גיזום עצים עומד על 57,500 ₪, ובכך עבר גם עבירות של הלבנת הון ורישום כוזב במסמכי תאגיד. קבלת הכספים ששולמו על ידי חברת החשמל למנהרת אשקלון, כ-1.75 מיליון ₪, בגין מכרז זה (עד לחשיפת המעשים) מהווה פעולה ברכוש אסור.

62. לטענת עו"ד ממון, בקביעת שיעור הנזק שנגרם כתוצאה ממעשי העבירה יש להביא בחשבון, בשלב הטיעונים לעונש, גם את עלות העבודה שביצעו הנאשמים בפועל וגם המיסים ששולמו בגין התקבולים. וביחס לעבירה של הלבנת הון יש להביא בחשבון כי הסכום בו מדובר אינו גבוה – 57,500 ₪ בסך הכל.

בכל הנוגע למידת מעורבותו של רמי ברזילאי טען עו"ד ממון כי במכרז רעננה הייתה מעורבותו נמוכה ביחס ליתר המעורבים. הוא נכח בפגישה מקדמית, שלאחריה נוספו שחקנים נוספים ונקבעה החלוקה. הוא לא היה בין אלה שאמורים היו לזכות ולא ביצע עבודה במכרז זה. בנסיבות אלה, אין הצדקה להציע מתחם עונש הזהה למתחם שהוצע ביחס למעורבים דומיננטיים בתיאום המכרז. בהקשר זה הפנה גם לעובדה ששאל זכרי ועופר לוי, שהודו בחלקם בתיאום, ואשר מכוחו גם ביצעו את העבודות במכרז כקבלני משנה, נדונו למאסר בעבודות שירות, כשבנוסף להרשעה במכרז רעננה הורשעו גם בגין מעורבותם בתיאום חמשת מכרזי הדרום. הוא הדבר גם ביחס לחמשת מכרזי הדרום, שרמי ברזילאי לא זכה בהם ולא אמור היה לזכות בהם ומלבד מפגש מסובים לא נכח בכל פגישה אחרת בקשר אליהם.

בכל הנוגע למכרז ירושלים נטען, כי הגם שהיה "מחול שדים" סביב השאלה כיצד ינהג בסופו של דבר רמי ברזילאי, הוא עצמו לא נטל חלק במחול השדים הזה. הוא לא היה בבית זית, הוא לא קיבל תמורה תמורת הימנעותו מתחרות, וכל מעורבותו מתמצית בפגישת מסובים. בכל מה שארע לאחר מכן לא נטל חלק.

ובאשר למכרז תל אביב נטען כי יש להביא בחשבון את העובדה שהצעתו של רמי ברזילאי הייתה נמוכה מן האומדן ושהעירייה וחברת החשמל בחרו להאריך את הסכם ההתקשרות גם לאחר שנחשפה הפרשה. כמו כן יש לתת משקל לעובדה שזוהר כץ וארגוב לא התכוונו להשתתף במכרז, איש איש וטעמו.

עוד נטען, כי העבירות שברזילאי הורשע בהן השתרעו על פני מספר חודשים, פחות משנה, בעוד שעד המדינה העיד על עצמו כי הוא מעורב במעשים כאלה משנות השמונים של המאה הקודמת.

63. כאמור, התמונה המצטיירת אינה עולה בקנה אחד עם הטענה לפיה מעורבותו של רמי ברזילאי בעבירות השונות בהן הורשע הייתה נמוכה. ראינו כי היה מעורה עד מאוד בפרטי ההסדר המתגבש בנוגע למכרז ירושלים 2010 ותרם את תרומתו החשובה להתגבשותו – כחלק מ"תכנית החלוקה" בין קבלני הצפון והדרום. האינטרס שלו במכרז תל-אביב, שהיה מקור פרנסתו העיקרי, היה רב. משכך טרח להופיע לפגישת התיאום במכרז רעננה ולרתום בדרך זו את רצונה הטוב של השביל הירוק, ומשכך טרח לפרוע את חובו ואת חובה של אחותו, על מנת שארגוב לא יתמודד, כמו גם ליזום פנייה לזוהר כץ על מנת שלא יתמודד, והכל כדי להבטיח את זכייתו במכרז ואת המשך "המסורת" של זכייתו במכרזים שיבואו.

64. בהשוואה לירון בלוא, מעורבותו של רמי ברזילאי נמוכה יותר. ראשית, פרק הזמן בו נמשכה נמוך בהרבה, שנית ברזילאי לא היה אמור לזכות במכרז ירושלים, ואילו במכרז תל-אביב הזכייה הייתה על בסיס הנחה ממחיר שנקבע על ידי עורך המכרז (להבדיל מזכייה על בסיס ההצעה הזולה ביותר), וההנחה שניתנה על ידו הייתה נמוכה מן האומדן. כך גם ברזילאי לא היה מעורב ביצירת הסכמים פיקטיביים עם מתחרים כמו שנעשו עם גדליה ולימים גם עם גיל מיארה. גם בהשוואה לארז מיארה מעורבותו נמוכה יותר, הן בהשוואה לפעילותו הנמרצת של ארז להביא לידי הסכמה כוללת את קבלני הגיזום בדבר חלוקת השוק ביניהם והן מבחינת מספר האישומים בהם הורשע. בהביאי בחשבון את מכלול השיקולים שפורטו לעיל, מסקנתי היא כי מתחם העונש ההולם עומד על הטווח שבין ששה חודשי מאסר לבין 10 חודשי מאסר, לריצוי בפועל.

65. ובאשר לעונש ההולם.

רמי ברזילאי לא נטל אחריות על מעשיו. הוא התנער באופן שיטתי מכל מה שאמר ותועד כיוצא מפיו, לרבות התנערות מעצם זיהוי קולו כדובר במהלך החקירה ברשות. לחובתו הרשעות קודמות. האחת ישנה, מ-1987, בעבירה של קבלת דבר במרמה. השנייה, עניינה באירוע שהתגלה אגב החקירה בתיק שלפניי. המדובר בשוחד לפקיד בעיריית תל-אביב.

כעולה מגזר הדין – מקבל השוחד הוא שיזום את הפנייה אליו וקיבל ממנו תלושי חג בשווי של 6,000 ₪. העונש שהוטל עליו היה בן שישה חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות.

66. הוגשו מטעמו ראיות, המעידות על שירות צבאי מצטיין כלוחם סדיר בחטיבת גולני, במהלכו השתתף בקרבות במלחמת יום הכיפורים. במהלך שירות המילואים עבר קורס קצינים ולאחר מכן קורס מ"פ והשתחרר משירות המילואים בדרגת רס"ן, בתפקיד סמג"ד. ראיות נוספות מעידות על תרומתו לקהילה. הוצגו ראיות על מצבו הכלכלי, שלפי הנטען התדרדר מאוד בעקבות ההליך המשפטי: המשפחה הייתה משפחה אמידה שהחזיקה בנכסים אותם נאלצה למכור על מנת לממן את החובות שנוצרו. גם מצבה של מנהרת אשקלון התדרדר בשל הפסקת ההתקשרויות עמה במכרזים וחלה צניחה של מאות אחוזים במחזוריה השנתיים. החברה עברה לבעלות אשתו של רמי והוא עצמו עובד כשכיר בקונדיטוריה שבבעלות המשפחה. הוא בן 64, אב לחמישה ילדים וסב לעשרה נכדים. ראיות שהוגשו מלמדות על בעיות רפואיות שונות.

בנוסף העיד מטעמו מר רמי בר לב, אל"מ במילואים ואיש עסקים בהווה, המכיר את רמי ברזילאי מן השירות הצבאי המשותף. מר בר לב העיד על נכונותו הרבה של ברזילאי לשרת במילואים הרבה מעבר לנדרש, גם במחיר של פגיעה בעסקיו, על רמתו המקצועית כקצין ועל יכולתו לטפל בבעיות שונות של חיילי המילואים הכפופים לו.

לנוכח הראיות הנוגעות למצב הכלכלי הן של רמי ברזילאי עצמו והן של החברה, סבור עו"ד ממון כי הקנסות המבוקשים על ידי המאשימה הינם בלתי מידתיים. כך גם אין הם עולים בקנה אחד עם היקף העבירות שבהן הורשעו. ועוד טען, כי גם אם אין מרשו יכול לבוא בטענות לאיש על כך שאינו יכול עוד להשתתף במכרזים ציבוריים הרי שאין להתעלם מן ההשלכה של עובדה זו, שמשמעותה הרס מפעל חיים כפי שהייתה מנהרת אשקלון עבורו.

נוכח כל אלה טען עו"ד ממון כי מקומו של רמי ברזילאי צריך להיות נמוך בתוך המתחם ההולם, שלדעתו אמור לכלול עונש מאסר בעבודות שירות.

67. בהעמידי לנגד עיני את מכלול השיקולים, כאשר לצד החומרה, בהשוואה לירון בלוא ולאריז מיארה, בולטת הרשעתו זה מקרוב של ברזילאי בעבירה של מתן שוחד, הגעתי לכלל מסקנה כי העונש ההולם לרמי ברזילאי הוא 7 חודשי מאסר לריצוי בפועל. בנוסף אני מטילה עליו שנת מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, אשר תרוצה בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל, קבלת דבר במרמה או הלבנת הון.

אשר לקנס – טווח הקנס ההולם הוא בין 75,000 ₪ לבין 150,000 ש"ח. במכלול הנסיבות החלטתי להטיל על רמי ברזילאי קנס המצוי באמצע המתחם, היינו 110,000 ₪.

טווח הקנס ההולם למנהרת אשקלון הוא בין 100,000 ₪ לבין 250,000 ₪, ושיעור הקנס יהיה באמצע המתחם, 175,000 ₪.

ה. נסים ברזילאי (נאש)

68. נאש הורשע במסגרת האישום החמישי (חמשת מכרזי הדרום) בעבירה של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות ובעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

המאשימה טוענת למתחם עונש הנע בין שבעה לעשרה חודשי מאסר, וסבורה כי העונש הראוי צריך לעמוד על תשעה חודשי מאסר בפועל, מעל אמצע המתחם. אשר לקנס סבורה המאשימה כי המתחם ההולם צריך להיות בין 80,000 ₪ ל-150,000 ₪ ומבקשת כי הקנס שיוטל על נאש יהיה 120,000 ₪.

עו"ד ממון סבור כי נאש הוא האחרון במדרג ביחס לכלל הנאשמים, וכי על כן יש לשקול את ביטול הרשעתו, לפי [סעיף 192 \(א\) לחוק סדר הדין הפלילי](#), התשמ"ב-1982.

69. נסיבות הקשורות בביצוע העבירה –

על פי קביעתי בהכרעת הדין, מעורבותו של נאש בתיאום חמשת מכרזי הדרום הייתה דומיננטית. היא התבטאה בקריאתו לתיאום המכרזים בפגישה שהתקיימה מיד לאחר סיור הקבלנים. נאש נטל בה חלק מרכזי ונשמע כשהוא מאיץ בחבריו להגיע להסדר כדי לגרום להעלאת מחירי המכרזים של חברת החשמל. מאוחר יותר נכח גם בפגישת מסובים. אכן, נוכחותו שם לא הייתה דומיננטית, אולם בהמשך פעל נמרצות לאיסוף המעטפות, הגיע לביתו של ארז ערב המועד להגשת ההצעות ובאמתחתו המעטפות שאסף תוך שהוא מתאר את מאמציו הרבים בעניין זה. נאש אף רכש בעצמו מעטפות של שניים מבין חמשת המכרזים, בעוד שאביו, רמי, רכש את מעטפות שלושת המכרזים האחרים, גם הוא בלא כוונה להתחרות.

האינטרס של נאש, כעולה מדבריו המפורשים במהלך הפגישה שלאחר סיור הקבלנים – תכנון אסטרטגי שתכליתו להביא להעלאת מחירי המכרזים, כמו גם האינטרס – המשותף לו ולאביו – להמשיך ולעבוד בתל אביב ללא הפרעה. בנסיבות אלה אין לראות את מעורבותו של נאש בפרשה כמעורבות שולית.

70. בטיעוניו עמד עו"ד ממון על כך שנאש הוא האדם הצעיר ביותר מבין כלל הנאשמים, שלא היה מעורב בשיחות שהואזנו, שאינו נזכר כגורם שיש להתחשב בו, שלא הגיש הצעה במכרזים הנדונים וכי ממילא לא היה אמור לזכות בהם או בחלקם. נאש גם לא קיבל תמורה עבור הימנעותו מלהתחרות. לנאש יש להתייחס, אפוא, כטענת סנגורו, כאל סוג של שליח.

71. בהביאי בחשבון את השיקולים לחומרה ולקולה, מסקנתי היא כי טווח הענישה ההולם הוא בין שלושה חודשי מאסר לבין שישה חודשי מאסר, לריצוי בעבודות שירות. אין בידי לקבל את טענת עו"ד ממון לפיה יש לבטל את ההרשעה. חומרת העבירות בהן הורשע נאש אינה עולה בקנה אחד עם אפשרות כזו, ולא הוצגו לפניי נתונים המביאים למסקנה כי צפויה לנאש פגיעה בלתי מידתית אם יורשע (ראו [ע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל](#), [פ"ד נב\(3\) 337 \(1997\)](#)).

72. העונש ההולם –

נאש לא נטל אחריות למעשיו. במהלך חקירתו הכחיש את נוכחותו בפגישות וטען כי אינו מזהה את קולו. לאחר מכן בחר בזכות השתיקה. בבית המשפט לא שינה את טעמו והכחיש את המיוחס לו.

73. נאש הוא בן 38, אב לחמישה ילדים. אין לו עבר פלילי. הוא שירת שירות קרבי כלוחם בחטיבת גבעתי, ואף נטל חלק, במסגרת שירות המילואים, במבצע "צוק איתן".

הוגשו מטעמו מסמכים המעידים על מצב רפואי לא פשוט של בנו התינוק, שנולד בינואר שנה זו. בנוסף הוצגו מסמכים המתייחסים למצבו הכלכלי הקשה, הנובע בין היתר מכך שעם הפתיחה בחקירה נמנע מן החברה שבבעלותו ליטול חלק במכרזים ציבוריים.

74. במכלול השיקולים הגעתי למסקנה כי לנוכח פעילותו של נאש לשם הבטחת התיאום והעובדה שהמדובר במעשים שנועדו לפגוע בהליך תחרותי בקשר עם מקבץ בן חמישה מכרזים, כשמנגד עומדת העובדה שלא היה מיועד לזכות בהם, כמו גם נסיבותיו האישיות, נכון יהיה לגזור את עונשו באמצע המתחם. אני גוזרת, אפוא, על נאש עונש של 4.5 חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות, בכפוף לחוות דעת הממונה על עבודות השירות. בנוסף, אני מטילה על נאש מאסר על תנאי בן שישה חודשים למשך שנתיים, אשר ירוצה בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל או קבלת דבר במרמה.

אשר לקנס, בהינתן שנאש לא אמור היה להפיק רווח מן המכרזים האמורים, המתחם ההולם הוא בטווח שבין 20,000 ₪ ל-40,000 ₪. לנוכח מצבו הכלכלי אני גוזרת על נאש קנס בשיעור 30,000 ₪.

ו. הראל גולסט

75. הראל גולסט (והשביל הירוק) הורשע באישום הרביעי (מכרז רעננה 2009), באישום החמישי (חמשת מכרזי הדרום) ובאישום השמיני (מכרז פתח תקוה 2010). כמו כן הורשע באישום התשיעי בהתייחס לאישום הרביעי. לחובתו, אפוא, הרשעה בשלוש עבירות של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות, שלוש עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, עבירה אחת של הלבנת הון ועבירה אחת של עשיית פעולה ברכוש אסור.

המאשימה סבורה כי מתחם העונש ההולם לאישום הרביעי (לרבות האישום התשיעי) הוא בין 20 חודשי מאסר לבין 30 חודשי מאסר, ואילו המתחם ההולם לכל אחד משני האישומים האחרים (החמישי והשמיני) הוא בין שישה לבין שמונה חודשי מאסר בפועל. המאשימה עותרת לעונש של 33 חודשי מאסר בפועל, המצוי באמצע המתחם (לאחר צבירה חלקית של העונשים).

אשר לקנס, לטענת המאשימה המתחם ההולם לאישום הרביעי הוא בין 200,000 ₪ לבין 450,000 ₪, ואילו המתחם ההולם לכל אחד משני האישומים האחרים הוא בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ש"ח. היא עותרת לקנס בשיעור 500,000 ש"ח.

באת כוחו של הראל גולסט, עו"ד מזור מצקביץ, טענה כי למרשה נסיבות אישיות מיוחדות המצדיקות חריגה ממתחם העונש ההולם. אולם לטעמה, גם בהתעלם מן הנסיבות המיוחדות צריך העונש הראוי לעמוד על ארבעה חודשי מאסר בעבודות שירות וקנס כספי

מתון. מכל מקום, גם אם ייקבע שהרף התחתון של המתחם מתחיל ממאסר בפועל, אין להטיל עונש זה על הראל.

76. נסיבות הקשורות בביצוע העבירה –

כפי שקבעתי בהכרעת הדין, בין היתר בהסתמך על גרסתו של זוהר כץ בחקירה, להראל גולסט היה עניין רב להיכנס לתחום הגיזום והיה מוכן לשלם על כך הרבה, גם אם לא ירוויח דבר במכרז רעננה, נשוא האישום הרביעי. הוא יזם, אפוא, פגישה עם זוהר כץ במהלכה שאל אותו כמה הוא רוצה בתמורה לכך שלא יתמודד. השניים סיכמו ביניהם שגולסט ישלם לזוהר סכום של 100,000 ₪ ומע"מ תמורת הימנעותו מתחרות. ערוץ נוסף של תיאום ניהל גולסט עם יתר הקבלנים ("הסדר הקבלנים" על פי כינויו). לשם כך קוימו לפחות שתי פגישות של הקבלנים במשרדי השביל הירוק, במהלכן סוכם על העלאה משמעותית של מחיר ההצעה למכרז וכן סוכם על חלוקת העבודה בין מספר קבלני משנה, שהגישו הצעות גיבוי. לאחר מכן, משבוטל המכרז לנוכח הפער העצום בין האומדן הפנימי של חברת החשמל לבין מחירי ההצעות, זומן הראל למשא ומתן, הציג עלויות מנופחות לפני הגורמים המוסמכים, אין צריך לומר שלא גילה את אוזנם על דבר התיאום וזכה במכרז, כפי שסוכם בינו לבין חבריו מלכתחילה.

במסגרת אישום זה הורשע הראל גולסט גם בעבירות של הלבנת הון, פעולה ברכוש אסור ורישום כוזב במסמכי תאגיד. הלבנת ההון מתייחסת לכך שעל ספחי השיקים ששילמה השביל הירוק לראז חקלאות בתמורה להתחייבות של זוהר כץ להימנע מתחרות, נכתב כי התשלומים הם עבור גיזום עצים ובכך הוסוותה תכליתם האמתית. המדובר בסכום כולל של 116,500 ₪. הרישום בדרך זו מהווה גם עבירה של רישום כוזב במסמכי תאגיד.

העבירה של עשיית פעולה ברכוש אסור (האישום התשיעי), המתייחסת אף היא למכרז רעננה, מתבטאת בקבלת התשלומים בגין עבודות המכרז עד למועד חשיפת הפרשה, והסכום הכולל מגיע לכ-1.24 מיליון ₪.

במהלכים הנוגעים לתיאום חמשת מכרזי הדרום לא היה הראל גולסט מעורב באופן דומיננטי, אולם הטיל על מנהל חטיבת הנוף בשביל הירוק, אלדד לואנץ, לתאם את הטעון תיאום כמו במכרז רעננה. יוזכר עוד, כי "הורדתה" של השביל הירוק ממכרזי הדרום נתפסה כתנאי לאפשרות גיבושה של תכנית חלוקה יציבה. ועוד יוזכר, כי הצעות של השביל הירוק למכרזי רמלה, אשדוד, נתניה ומתח עליון מצאו את דרכן לתיבת המכרזים, וכי היו אלה

הצעות גיבוי שהוגשו על דעתו של הראל, על פי קביעתי בהכרעת הדין. החוברת של המכרז החמישי, מכרז באר שבע, שנרכשה אף היא על ידי השביל הירוק, נתפסה בביתו של ארז עם פתיחת החקירה.

ולבסוף, בכל הנוגע לאישום השמיני – מכרז פתח תקוה, נעתר הראל גולסט לבקשתו של זוהר שיימנע מלהתחרות בו ואף הגיש הצעת גיבוי עבורו.

המעורבות הדומיננטית ביותר של גולסט הינה, אפוא, במכרז רעננה, אולם גם בשני המכרזים האחרים נטל חלק מודע ופעיל, הן בעצם ההסכמה לתיאום והן בהגשת הצעות גיבוי מטעם השביל הירוק.

77. מנגד טענה עו"ד מצקביץ כי מכרז רעננה היה מכרז הפסדי לשביל הירוק. בנוסף הדגישה את מעורבותו הנמוכה של גולסט בפרשה – במכרזי הדרום ופתח תקוה הוא לא נשמע כלל ולא נקלטו שיחות שלו במסגרת האזנות הסתר. השביל הירוק לא קיבלה תמורה עבור מעורבותה בתיאום המכרזים הללו. ואילו מכרז רעננה היה מכרז שהיקפו הכספי קטן ומשכך אין לדבר על נזק של ממש שנגרם לחברת החשמל. ועוד טענה, כי תחילת האכיפה בעבירות של הלבנת הון בצד העבירות של הסדר כובל החלה רק ב-2008 וכי על כן אין ליתן משקל של ממש להרשעה בעבירה של הלבנת הון ובעבירה של פעולה ברכוש אסור.

78. בהביאי בחשבון את מכלול השיקולים הצריכים לעניין, תוך השוואה לעניינם של ירון בלוא, רמי ברזילאי וארז מיארה – המסקנה היא כי הראל גולסט נמצא נמוך יותר במדרג החומרה משלושה אלה. מתחם העונש ההולם בעניינו הוא בין ארבעה חודשי מאסר לבין 8 חודשי מאסר, לריצוי מאחורי סורג ובריח.

העונש ההולם –

79. הראל לא קיבל אחריות למעשיו ושתק בחקירה. בבית המשפט ניסה לגלגל את האחריות לאלדד לואנץ, בטענה כי הוא עצמו לא היה מנכ"ל השביל הירוק בזמן הרלוונטי.

80. לבית המשפט הוגשה אסופת מסמכים הכוללים מכתבים מרשימים, שכתבו אנשים שונים ובהם מתואר הראל כאדם חיובי עד מאוד, התומך בחבריו לעת צרה. בין היתר צורף מכתבו של אלוף הרצי הלוי, שמתעמים מובנים לא יכול היה להגיע לבית המשפט. מן הכתוב עולה הערכתו הרבה להראל. עוד צוין, כי הראל שירת בחטיבת הצנחנים, היה קצין מצטיין,

שירת במלחמת לבנון ושירותו נקטע בשל פציעה קשה בתאונת דרכים. למרות שהפרופיל הצבאי שלו הורד, הצליח להעלות אותו וחזר לשירות מילואים פעיל עד עצם היום הזה. את משפחתו פקד אסון כשאחיו נהרג בתאונת דרכים והראל הפך לעמוד התווך של המשפחה, עליו נשענו הוריו ואחותו. בנוסף עבר הראל אירוע רפואי שהוצגו לגביו מסמכים.

קיימתי דיון בדלתיים סגורות, במסגרתו הוצגו לפניי ראיות הנוגעות לטענה בדבר קיומן של נסיבות מיוחדות, הקשורות לבן משפחה קרוב והמצדיקות, לפי הנטען, חריגה ממתחם העונש ההולם. מפאת צנעת הפרט, לא אפרטן.

עו"ד מצקביץ עמדה על כך שבזמן שחלף מעת ביצוע העבירות נולד להראל ילדו השלישי, וילדיו הבוגרים יותר הם עתה בגיל ההתבגרות, על כל המשתמע מכך לו תיענה בקשת המאשימה להטיל עליו עונש מאסר מאחורי סורג ובריח. בנוסף, בשל אותן נסיבות מיוחדות שלא ניתן לפרטן בגזר הדין, נמנע הראל מלשתף את משפחתו במשמעות ההליכים המשפטיים שהתנהלו נגדו ורק עתה, משהורשע, נחשפו לכך.

81. כאמור בפרק העוסק בעקרונות הענישה הכלליים, במקרים מיוחדים, "מטעמי צדק", רשאי בית המשפט לחרוג לקולה ממתחם העונש ההולם. לנוכח העובדות שהובאו לפניי בדיון שהתקיים בדלתיים סגורות, הגעתי לכלל מסקנה כי טעמים מיוחדים כאלה מתקיימים בעניינו של הראל גולסט, בשל השלכתו של מאסר בפועל על בן משפחה קרוב, השלכה העלולה להיות הרסנית. לפיכך החלטתי להטיל על הראל גולסט עונש של שישה חודשי מאסר שירוצו בעבודות שירות, בכפוף לחוות דעת הממונה על עבודות השירות. בנוסף אני מטילה עליו עונש של תשעה חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים, אשר ירוצו בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל, קבלת דבר במרמה או הלבנת הון.

אשר לקנס – בהשוואה לנאשמים שהוזכרו לעיל, המתחם ההולם נע בין 90,000 ₪ לבין 225,000 ₪. בנסיבות העניין אני מטילה על הראל גולסט קנס בשיעור של 225,000 ₪.

ז. יובל רגב

82. יובל רגב הורשע באישום החמישי (מכרזי הדרום) בעבירה של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות ובעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

המאשימה סבורה כי מתחם העונש ההולם הוא בין חמישה חודשי מאסר לבין שמונה חודשי מאסר, לריצוי בפועל, וכי מתחם הקנס ההולם הוא בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ₪. היא עותרת לעונש מאסר בפועל בן שישה חודשים ולקנס בשיעור 90,000 ₪.

עו"ד זילברשלג, בא כוחו של יובל רגב, סבור כי העונש הראוי ליובל רגב אינו צריך להגיע אף לא לעבודות שירות.

אשר לנסיבות ביצוע העבירה –

83. יובל רגב שימש בעת מעשה כסמנכ"ל שיווק של החברה, ומתוקף תפקידו היה אחראי לענייני המכרזים שלה. מעורבותו מתבטאת בפגישה שקיים עם עובד אחר של החברה, שהשתתף בסיור הקבלנים שנערך בעקבות פרסום חמשת מכרזי הדרום, ובעקבותיה שלח סיכום ובו המלצה לקיים את מה שכינה "מפגש הצהרת כוונות" לשם תיאום אזור אחד מבין החמישה היוצאים למכרז, בדומה למכרז רעננה. בנוסף, עסק בטיפול במעטפות חמשת המכרזים, שארבע מהן הוגשו, כאמור, כהצעות גיבוי.

בא כוחו הדגיש, מנגד, את עובדת היותו שכיר בחברה, וכי גם אם נדחו טענותיו לגבי אכיפה בררנית, בהשוואה לאלדד לואנץ ורוןן מיארה, הרי שמעורבותו של יובל הייתה גבולית וניתן היה אף להתייחס אליה כאל מעורבות היוצרת לכל היותר אחריות מנהלים.

84. בהביאי בחשבון מעורבותו של יובל רגב בתיאום חמשת מכרזי הדרום, את מעמדו בחברה ואת חלוף הזמן, הגעתי למסקנה כי מתחם העונש ההולם נע בין חודשיים לבין ארבעה חודשי מאסר, לריצוי בעבודות שירות.

נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה –

85. בתחילת החקירה שיתף רגב פעולה באופן חלקי ולאחר מכן שתק. בבית המשפט לא נטל על עצמו אחריות.

גם הוא הגיש מטעמו אסופת מסמכים המעידים על אישיותו החיובית, על נכונותו לסייע לזולת ועל פעילות חברתית בה היה מעורב גם בעת שהותו באפריקה לצרכי עבודה.

עו"ד זילברשלג עמד על עינוי הדין שעבר על מרשו, שנגרר שלא בטובתו למשפט ממושך ביותר. בנוסף טען, כי יובל עזב את עבודתו בשביל הירוק זה מכבר, כי הוא מעורב עתה במיזם עסקי באפריקה שתכליתו מיגור מחלת המלריה, וכי על כן, ענישה ולו בעבודות שירות עלולה לקטוע פעילות זו.

86. לא אוכל לקבל את הטענה לפיה אין לגזור על יובל רגב עונש מאסר ולו בעבודות שירות. מעורבותו בחמשת מכרזי הדרום הייתה מעורבות של ממש, שהביאה לכך שהוגשו מטעמה של השביל הירוק ארבע הצעות גיבוי. מכלול השיקולים הביאני למסקנה כי העונש שראוי לגזור עליו הוא בתחתית המתחם, חודשיים מאסר לריצוי בעבודות שירות, בכפוף לחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות. בנוסף אני מטילה עליו עונש מאסר בן שישה חודשים למשך שנתיים, אשר ירוצה בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל או קבלת דבר במרמה.

אשר למתחם הקנס ההולם, בהינתן שרגב היה שכיר בחברה, נראה בעיניי להעמידו על הטווח שבין 20,000 ₪ לבין 30,000 ₪. אני גוזרת עליו קנס בשיעור 25,000 ₪.

ה. השביל הירוק

87. בכל הנוגע לשביל הירוק סבורה המאשימה כי מתחם הקנס ההולם הוא בין מיליון ₪ לבין 2.5 מיליון ₪, ועותרת לקנס בשיעור 1.5 מיליון ₪.

עו"ד זילברשלג סבור, כי הקנס שיוטל על החברה אינו צריך לעלות על עשרות אלפי ₪.

88. הוצגה תכנית אכיפה שאומצה על ידי החברה לאחר האירועים נשוא כתב האישום. בנוסף העיד מטעמה איתי גרינשפן, מנכ"ל החברה. בעדותו תאר את החברה, שהוקמה לפני למעלה מעשרים שנה, כמשפחה, שעובדיה זוכים לתמיכה רבה בכל מצוקותיהם. החברה נרתמה להקמת חממה טיפולית בבית החולים לחולי נפש בבאר יעקב ועובדיה מתנדבים במסגרת זו. כך גם תרמה החברה ליחידות צבאיות במסגרת מבצע צוק איתן. עדותו בנוגע לפעולות ההתנדבות של החברה ועובדיה גובתה במסמכים.

לדברי מר גרינשפן, לקוחותיה של החברה הם לקוחות ציבוריים בלבד, והיא עוסקת בפרויקטים של שיקום נופי, שימור הטבע והסביבה, מערכות השקיה והולכת מים וכדומה. לאחר מכרז רעננה לא נגשה יותר למכרזים בתחום הגיזום. לטענתו, ההשתתפות במכרז

גרמה לחברה להפסד של מיליון ₪. בעקבות המעשים בהם הורשעה החברה ואשר גרמו לה טלטלה קשה, הוגברה המודעות אצל המנהלים ואצל העובדים והוכנה, כאמור, תכנית אכיפה.

עו"ד זילברשג סבור, כי הקנס לו טוענת המאשימה ביחס לחברה אינו מידתי, ואינו עולה בקנה אחד עם רמת הענישה הנוהגת. עוד טען, כי יש להביא בחשבון את תרומתה של החברה לקהילה, את עיסוקה בתחום איכות הסביבה, ואת העובדה שבסופו של דבר הפסידה כסף במכרז רעננה. בשני המכרזים האחרים ממילא לא הייתה אמורה לקבל תמורה.

89. במכלול השיקולים, מסקנתי היא כי טווח הקנס ההולם נע בין 90,000 ₪ לבין 225,000 ₪. בהתחשב במכלול הנסיבות, אני מטילה על החברה קנס בשיעור 175,000 ₪.

ט. רמי עזרא

90. רמי עזרא הורשע באישום החמישי (מכרזי הדרום), בעבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות ובעבירה של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות.

המאשימה טוענת למתחם ענישה הנע בין שישה לשמונה חודשי מאסר בפועל ולמתחם קנס הנע בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ₪. היא עותרת לעונש מאסר בפועל בן שבעה חודשים ולקנס כספי בשיעור של 120,000 ₪.

עו"ד אשר אוחיון, סנגורו של רמי עזרא, סבור כי היה מקום לשקול את ביטול הרשעתו לפי [סעיף 192 \(א\) לחוק סדר הדין הפלילי](#), אולם כך או כך יש להקל עמו ואין כל מקום לשלוח אותו אל מאחורי סורג ובריח.

נסיבות הקשורות בביצוע העבירה –

91. רמי עזרא השתתף בפגישה שהתקיימה מיד לאחר סיור הקבלנים, במהלכה תמך במפגיע בהגעה להסדר כדי להכשיל את רצונה של חברת החשמל "להכניס תחרות". לאחר מכן נטל חלק בפגישת מסובים, במהלכה עמד על כך שאזור אשדוד יהיה "על שמו", תוך שהוא מסכים כי עדיף "לעבוד במחיר כפול על חצי אזור" מאשר "לעבוד במחיר זנתי על כל האזור". מאחר שלא הגיע להסכמה עם גיל מיארה, עמו היה אמור ליישר את ההדורים בנוגע לאשדוד, ביקש את סיועו של גדליה. רמי עזרא אף התקשר לביתו של ארז ערב הגשת

ההצעות למכרז, והגיש הצעות גיבוי למכרזי באר שבע ומתח עליון. הוא שילם לגיל את חלקו בהסדר מבלי שגיל ביצע עבודה.

לטענת המאשימה, יש לייחס לרמי עזרא את מלוא הנזק של חמשת מכרזי הדרום, כמי שאמור היה לזכות באחד מהם, שהרי היה שותף לתיאום בכללותו ובמסגרת זו נמנע מלהתחרות ביתר המכרזים.

מנגד טוען בא כוחו כי עיון בתמליל פגישת מסובים מעלה, שרמי עזרא פעל מול גורמים דומיננטיים ממנו בהרבה ונשאב למעשה בו נמצא אשם. רמי עזרא גם לא נטל חלק במפגשים שנועדו לתאם בפרטי פרטים את ההסדר; הוא הפסיד כסף כשנאלץ לשלם לגיל את חלקו, בין אם היה זה פרי סחיטה – כפי שהוא טוען, ובין אם לאו (לאחר שהמאשימה חזרה בה מאישום זה ביחס לארז ולגיל). במכרזים המאוחרים למכרז הנדון הגיש הצעות במחיר זהה, ואף זכה בהם. ללמדך שלא הייתה כל השפעה לפעולת התיאום.

92. בהביאי בחשבון את מכלול השיקולים, תוך השוואת עניינו של רמי עזרא לבין עניינו של נאש, המסקנה היא כי רמי עזרא נמצא פחות או יותר באותה דרגת חומרה. מצד אחד נאש היה פעיל באיסוף המעטפות ומצד שני רמי עזרא היה אמור לזכות באחד מן המכרזים, ועמד על כך שאזור אשדוד יהיה "על שמו". בנסיבות אלה, מתחם העונש ההולם בעניינו, כמו בעניינו של נאש, נע בין שלושה חודשי מאסר לבין שישה חודשי מאסר, לריצוי בעבודות שירות. לא אוכל לקבל את הטענה לפיה יש לבטל את הרשעתו. העבירות בהן הורשע חמורות, ולא הוצגו לפני נתונים המלמדים על פגיעה בלתי מידתית לו תעמוד ההרשעה בעינה.

אשר לעונש ההולם –

93. רמי עזרא לא נטל אחריות על מעשיו.

במסגרת הטיעונים לעונש העיד וטען כי בשנה שלאחר האירועים נשוא כתב האישום שב להתמודד במכרז אשדוד, וסכום הזכייה היה נמוך אך באחוזים בודדים מסכום הזכייה במכרז הקודם. את ההנחה יכול היה להציע, לדבריו, לאחר שעבד באזור ולמד אותו ולכן יכול היה להזיל עלויות. בשנה שלאחר מכן כבר לא יכול היה לגשת למכרז בשל חשיפת הפרשה ומאז אינו יכול עוד לגשת למכרזים של חברת החשמל.

עוד העיד, ואף הציג מסמך המגבה זאת, כי הוא מתנדב מזה שלוש שנים כשוטר במשמר הגבול. תכלית התנדבותו להקנות לילדיו ערכים. הוא מהווה מקור לגאווה עבור ילדיו, ואף הוזמן לבית ספרם על מנת לספר על התנדבותו וללמד שניתן להתנדב בדרכים שונות, לאו דווקא באמצעות תרומה כספית.

בטיעונו עמד עו"ד אוחיון על עינוי הדין, כשמרשו נגרר למשפט ארוך שלא בטובתו. הוא אדם העובד קשה לפרנסתו, וזו נפגעה בשל הפרשה.

94. נוכח כל אלה, מסקנתי היא כי נכון יהיה להטיל על רמי עזרא עונש המצוי באמצע המתחם, היינו 4.5 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות, בכפוף לחוות דעתו של הממונה על עבודות השירות. בנוסף אני מטילה עליו 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים, אשר ירוצו בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל או קבלת דבר במרמה.

מתחם הקנס ההולם צריך להיות גבוה במידת מה מזה שנקבע לנאש, שכן רמי עזרא אמור היה לזכות במכרז (ואף זכה), ואם כך היה בעל עניין ישיר בתוצאותיו. מתחם הקנס יעמוד אפוא על הטווח שבין 30,000 ₪ לבין 50,000 ₪. אני גוזרת על רמי עזרא קנס בשיעור 40,000 ₪.

י. נסים קסנטיני, שולה קסנטיני וקסנטיני ובניו בע"מ

95. נסים קסנטיני וקסנטיני ובניו בע"מ הורשעו באישום החמישי (חמשת מכרזי הדרום), בעבירות של צד להסדר כובל בנסיבות מחמירות וקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות. שולה קסנטיני הורשעה במסגרת אותה פרשה כמנהלת פעילה בחבר בני אדם שנעברה בידו עבירה של צד להסדר כובל.

בכל הנוגע לניסים, המאשימה סבורה כי מתחם העונש ההולם הוא בין חמישה לשמונה חודשי מאסר בפועל ומתחם הקנס ההולם הוא בין 80,000 ₪ לבין 150,000 ₪. היא עותרת לעונש מאסר בן שישה חודשים מאחורי סורג וברית, ולקנס בשיעור של 120,000 ₪.

בכל הנוגע לחברה סבורה המאשימה כי מתחם הקנס ההולם הוא בין 100,000 ₪ לבין 200,000 ₪, והיא עותרת לקנס בשיעור של 150,000 ₪.

ואילו בנוגע לשולה, המאשימה סבורה כי מתחם העונש ההולם הוא בין חודשיים מאסר בעבודות שירות לבין ארבעה חודשי מאסר בעבודות שירות וכי מתחם הקנס ההולם הוא בין 30,000 ₪ לבין 70,000 ₪. המאשימה עותרת לעונש מאסר בן שלושה חודשים בעבודות שירות ולקנס בסכום של 50,000 ₪. בנוסף, מכיוון שלא הורשעה בעבירה של קבלת דבר במרמה, הגוררת עמה באופן אוטומטי פסילה מלכהן כדירקטורית בחברה ציבורית ([סעיף 226 \(א\) לחוק החברות](#) הציבוריות, התשנ"ט-1999) עותרת המאשימה לפסילתה בידי בית המשפט ([סעיף 226 \(א1\) לחוק הנ"ל](#)).

מנגד סבור עו"ד חימי, סנגורם של ניסים ושולה קסנטיני (והחברה), כי המתחם בעניינו של ניסים קסנטיני צריך לכלול עבודות שירות ואילו בנוגע לשולה צריך המתחם לנוע בין אי הרשעה לבין מאסר על תנאי. בנוסף סבור הוא כי אין הצדקה להטיל עליה פסילה מלכהן כדירקטורית בחברה ציבורית – פסילה חסרת תכלית שיש בה אך משום השפלה של הנאשמת.

הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה –

96. הגם שניסים אינו הבעלים של החברה אין לראות בו שכיר. ניסים השתתף בפגישה שהתקיימה לאחר סיור הקבלנים. הוא לא היה נוכח בפגישה מסובים אולם חלקו וחלקה של החברה הובאו בחשבון, והוקצה להם חלק במכרז באר שבע. ניסים השתתף בפגישה בשכונת התקוה בתל-אביב ביום הגשת הצעות, במהלכה מולאו הצעות גיבוי שונות במגוון כתבי יד על מנת שלא לעורר את חשדה של ועדת המכרזים. בנוסף, הוגשה הצעת גיבוי מטעמה של החברה למכרז רמלה, בידיעתו ובהסכמתו.

בכל הנוגע למידת מעורבותו סבורה המאשימה כי זו נופלת במעט מזו של רמי עזרא, הן משום שלא היה אמור לזכות במכרז והן משום שבהשוואה – הייתה פעילותו של רמי עזרא נמרצת יותר, על מנת להשיג את זכייתו במכרז אשדוד.

עו"ד חימי עמד בטיעונו על כך שניסים לא היה מחולל העבירות ולא היה גורם דומיננטי בביצוען. הוא היה נוכח אך בשניים מן המפגשים. זאת ועוד, החברה הייתה לכל היותר אמורה לשמש כקבלן משנה וגם זאת לא יצא אל הפועל. יוצא שלא הפיקה כל תועלת מן המכרז.

97. ואכן, בהשוואה לנאש ולרמי עזרא מצוי ניסים קסנטיני נמוך יותר במדרג. לפיכך מתחם הענישה ההולם יהיה בין חודשיים לבין ארבעה חודשי מאסר, לריצוי בעבודות שירות.

98. אשר לשולה – על פי קביעתי בהכרעת הדין ידעה על הגשת הצעת הגיבוי לרמלה או לפחות עצמה עיניה. כלומר, אין המדובר ברשלנות ביחס לנסיבות כי אם במודעות.

מתחם העונש ההולם בעניינה, בהינתן שהמדובר באחריותה כמנהלת ביחס לעבירה אחת של הסדר כובל, שלא בנסיבות מחמירות, נע בין מאסר על תנאי לבין מספר חודשים מועט בעבודות שירות.

העונש ההולם –

99. מטעמים של שולה ושל ניסים הוגשו מסמכים רפואיים שונים. כמו כן הוגשו מסמכים רפואיים הנוגעים לבעלה של שולה (אביו של ניסים). מצבו הרפואי של הבעל מורכב, וניסים עבר תאונת דרכים קשה לפני כשנה וחצי, הוכר כנכה באופן זמני בשיעור של 30% ולא עבד במשך כשנה. כמו כן הוצגו מסמכים המעידים על תרומה לקהילה.

עוד נטען, כי כתוצאה מן החקירה נסגרה מחלקת הגיזום בחברה. הכנסותיה ירדו בשיעור של 50% שכן היא מנועה מלגשת למכרזים ציבוריים. החברה נקלעה לחובות ונאלצה ליטול הלוואה בסכום של למעלה ממיליון ₪. ניסים חדל לעבוד בתחום הגיזום ועבר הכשרה לעבודה באסבסט אולם גם עבודה זו נמנעת ממנו שכן היא טעונת רישיון, ורישיון לא ניתן לו בשל ההרשעה. לפיכך הוא עובד היום כנהג משאית, כשכיר. הוגשו נתונים המלמדים על מצבו הכלכלי הקשה. ניסים, כבן 44, הוא אב לשלושה ילדים קטנים ולא הסתבך מעולם בפלילים.

100. מכלול השיקולים הביאני לגזור על ניסים קסנטיני עונש מאסר בן שלושה חודשים, לריצוי בעבודות שירות, בכפוף לחוות דעת הממונה על עבודות השירות. בנוסף אני מטילה עליו 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים, אשר ירצו בפועל אם יעבור עבירה של צד להסדר כובל או קבלת דבר במרמה.

אשר לקנס – המתחם ההולם, בהינתן מעמדו ביחס לנאש ולרמי עזרא, יעמוד על הטווח שבין 20,000 ש"ח לבין 30,000 ש"ח. אני מטילה על ניסים קסנטיני קנס בסכום של 25,000 ש"ח.

101. שולה קסנטיני, כבת שבעים, עלתה ארצה בהיותה בת שנה. היא אם לארבעה ילדים וסבתא ל-11 נכדים. מעולם לא הסתבכה בפלילים. מצבה הבריאותי נפגע בעקבות ההליכים בתיק זה.

102. מסקנתי היא כי יש לגזור על שולה קסנטיני עונש של חודשיים מאסר על תנאי למשך שנתיים, אשר ירוצה בפועל אם תעבור עבירה של צד להסדר כובל.

לא מצאתי הצדקה להוסיף הוראת פסילה אשר תמנע משולה קסנטיני את האפשרות לכהן כדירקטורית בחברה ציבורית. המדובר בהוראה חסרת תוחלת, שכן הסיכוי שתבקש או שתתבקש לעשות כן אינו מתקבל על הדעת. משכך, צודק עו"ד חימי בטענתו כי אין בהוראה כזו דבר מלבד ביושה. לא לכך נועדה ענישה.

מתחם הקנס בעניינה נע בין 10,000 ₪ לבין 20,000 ₪, ואני גוזרת עליה קנס בשיעור 15,000 ₪.

מתחם הקנס בנוגע לחברה נע בין 30,000 ₪ לבין 50,000 ₪, ואני מטילה עליה קנס בשיעור 40,000 ₪.

בקשת החילוט

א. טענות הצדדים

103. המאשימה מבקשת, כי בנוסף לעונשים שייגזרו על הנאשמים, יחולט רכושם של מי מהם שהורשעו גם בעבירות לפי [חוק איסור הלבנת הון](#), כאמור [בסעיף 21 \(א\)](#) לחוק זה. הבקשה מתייחסת לירון בלוא, לפרץ ולאסא קופר, לרמי ברזילאי ולהראל גולסט (ולחברות שבבעלותם).

104. בטיעוניו עמד ב"כ המאשימה על כך שתכלית החילוט היא הוצאת בלעו של העבריין מפיו וכי על כן אין המדובר בעונש במשמעותו המובהקת של מונח זה. החילוט אמור, אפוא, להצטרף לעונש, כרכיב נוסף. עוד לדבריו, החילוט משמש כלי הרתעתי חשוב במאבק בעבירות כלכליות. הוא פוגע בתמריצים לביצוע עבירות כאלה; הוא פוגע בבסיס המימון של העבריינים ונודעת לו חשיבות רבה מן ההיבט הנורמטיבי. הכלל, אם כך, הוא חילוט מלוא

שווי הרכוש שנעברה בו העבירה או מלוא שווי פריה, שאם לא כן תוחטא המטרה לשמה נחקק החוק.

105. באופן פרטני נטען, כי שווי הרכוש האסור, פרי העבירה, שנעשתה בו פעולה מטעמו של ירון בלוא וירון בלוא בע"מ הוא כ-10 מיליון ₪ (מכרז ירושלים 2004). לסכום זה מצטרף הסכום של כ-1.4 מיליון ₪ שהובטח לגדליה ולגיל מיארה על פי ההסכם ביחס למכרז ירושלים 2010, אשר ביחס אליו הורשעו ירון והחברה שבבעלותו בעבירה לפי [סעיף 3\(א\) לחוק איסור הלבנת הון](#). המדובר בסכום כולל של כ-11.4 מיליון ₪.

סך כל הכספים שנתפסו עם תחילת החקירה בחשבונות השונים שפורטו על ידי המאשימה והשייכים לירון בלוא או לחברה שבבעלותו מגיע כדי 800,000 ₪. המאשימה מבקשת לחלט את מלוא הסכום, שגם כך אינו מגיע כדי 10% מן הסכומים שפורטו לעיל.

אשר לאחים קופר וורד בר - שווי הרכוש האסור, פרי העבירה, שנעשתה בו פעולה הוא כ-3.5 מיליון ₪ (הסכום שהתקבל מחברת החשמל עבור שנת המכרז הראשונה של מכרז ירושלים 2010). לסכום זה מצטרף הסכום של כ-1.4 מיליון ₪ שהובטח לגדליה ולגיל מיארה. הסכום הכולל הוא כ-5 מיליון ₪. המאשימה מבקשת לחלט את מלוא הסכום מתוך כלל הנכסים שנתפסו, ואשר שוויים עולה על סכום החילוט המבוקש.

בכל הנוגע לרמי ברזילאי ולמנהרת אשקלון – שווי הרכוש האסור, פרי העבירה, שנעשתה בו פעולה הוא כ-1.8 מיליון ₪ (מכרז תל-אביב) ואילו העבירה של הלבנת הון מתייחסת לסכום של 57,000 ₪ ששולם לזוהר כץ. עם תחילת החקירה נתפסו בחשבונותיו של ברזילאי סכומי כסף קטנים (כ-40,000 ₪), אולם לאחרונה נתפסה רישומית דירה המצויה במתחם שרונה בתל-אביב, והרשומה על שמם של בני הזוג ברזילאי. המאשימה מבקשת לחלט את מחציתה (עד לשווי סכומי העבירה), שכן במחצית השייכת לאשתו של ברזילאי אין לגעת.

ולבסוף, בכל הנוגע להראל גולסט ולשביל הירוק – שווי הרכוש האסור, פרי העבירה, שנעשתה בו פעולה מגיע כדי 1.25 מיליון ₪ (מכרז רעננה), ואילו העבירה של הלבנת הון מתייחסת לסכום של 116,500 ₪ ששולם לראז חקלאות. גם בעניינם של גולסט ושל החברה שבבעלותו מבקשת המאשימה כי יחולט מלוא הסכום מתוך הכספים שנתפסו עם פתיחת החקירה.

מנגד טענו ב"כ הנאשמים כי אין לחלט דבר מתוך הרכוש שנתפס ולכל היותר החילוט צריך להיות מינימאלי, מן הטעמים שיפורטו להלן.

106. עו"ד גלעדי טען, ועל כך אין חולק, כי זו פעם ראשונה שרשות הגבלים עסקיים עושה שימוש ב**חוק איסור הלבנת הון** במסגרת אכיפה פלילית ודי בטעם זה כדי לנהוג במתינות.

עוד טען, כי **חוק ההגבלים העסקיים** כשלעצמו אינו מופיע ברשימת עבירות המקור ש**חוק איסור הלבנת הון** חל עליהן. הטעם לכך, שהעבירות לפי **חוק ההגבלים העסקיים** שונות לפי טיבן מן העבירות החמורות המפורטות ברשימת עבירות המקור, כמו עבירות סמים, סחר למטרות זנות ופשיעה מאורגנת. בעוד שהכספים המעורבים בעבירות המקור כולם מקורם בפשיעה, הרי שהעבירות לפי **חוק ההגבלים העסקיים** הן עבירות שתכליתן להשיא רווח, ועל כן יש להתייחס רק לפער בין המחיר התחרותי לבין המחיר שהוא תולדת הקרטל. מאחר שפער זה לא הוכח, ובחלק מן המקרים הוכח ההיפך – היינו שהחברה הזוכה הפסידה כסף, הרי שלא הופקה טובת הנאה שיש הצדקה להוציאה מידי העבריינין.

לכל אלה הוסיף עו"ד גלעדי וטען כי בהינתן מצבו הכלכלי של ירון בלוא, יוביל חילוט הכספים לקריסתו המוחלטת.

107. בהתייחס לוורד בר טען עו"ד ליבאי, כי חברת החשמל המשיכה את ההתקשרות עמה עד לסוף שנת המכרז הראשונה, זאת למרות שכבר בראשית 2011 ידעה על הפתיחה בחקירה. משכך, הכספים שקיבלה החברה לאחר פרוץ החקירה לא נתקבלו במרמה ועל כן אין להביאם בחשבון לצורך החילוט.

בנוסף טען, כי לצורך החילוט יש לחשב את סכומי הכספים שהתקבלו בידי הנאשמים חישוב נטו, היינו לאחר הפחתת העלויות ובמילים אחרות – אין להוציא מפיו של העבריינין את אשר לא בלע. בעניינה של ורד בר – מלוא סכום הזכייה הועבר לירון שהועסק על ידה כקבלן משנה ועל כן אין לחלט מידיה דבר. וכך, על פי אותו היגיון, יש להפחית מן הסכום המדובר גם את שווי המע"מ ששולם, שאם לא כן ייצא שוורד בר תשלום מע"מ פעמיים. זאת, להבדיל למשל מחילוט כספי שוחד, שהחוק אינו מכיר בהם כהוצאה לצרכי מס.

ועל כל אלה טען עו"ד ליבאי כי במסגרת שיקול הדעת המסור לבית המשפט לעניין החילוט, עליו להביא בחשבון כי מרשיו כבר ניזוקו קשות בשל אי יכולתם להתמודד במכרזים

ציבוריים ובשל אי יכולתם להשיג מימון בנקאי לנוכח ההרשעה בעבירות של הלבנת הון. בנסיבות אלה, החילוט המבוקש על ידי המאשימה אינו מידתי.

108. גם עו"ד ממון הדגיש את העובדה שמנהרת אשקלון ביצעה את העבודה בפועל וכי על כן אין להתייחס למלוא סכום הזכייה כאל הסכום הרלוונטי לחילוט (להבדיל מעצם ההרשעה), אלא לשיעור הרווח בלבד.

בנוסף עמד אף הוא על מצבו הכלכלי של מרשו, שבעקבות ההליכים שלפניי התדרדר עד מאוד, כפי שהוכח במסמכים שהוצגו במהלך הטיעון לעונש.

109. עו"ד זילברשלג סבור, כי בהינתן השלכותיה של עצם ההרשעה בעבירות לפי [חוק איסור הלבנת הון](#), אין מקום לחילוט כלל ועיקר. אף הוא הדגיש על ראשוניותו של כתב האישום הנדון, כטעם נוסף להימנעות מחילוט. בנוסף, פירות העבירה לא נותרו בידיה של השביל הירוק, שכן במכרז רעננה אך שימשה צינור להעברת כספי הזכייה לקבלני המשנה שעסקו בגיזום בפועל. בהקשר זה אף הזכיר את עדותו של מנכ"ל החברה, איתי גרינשפן, כי החברה הפסידה מיליון ₪ במכרז, ועדותו לא הועמדה במחלוקת.

ב. דיון והכרעה

110. אקדים ואומר כי ככלל, מצאתי את טענות ב"כ הנאשמים ראויות להישמע ותהיה להן השפעה של ממש על היקף החילוט עליו אורה.

111. על דרך העיקרון, צודקת המאשימה בטיעונה לפי חילוט וקנס אינם אמצעי ענישה חלופיים. תכלית הטלתו של קנס היא תכלית עונשית ואילו תכליתו של חילוט אינה עונש כי אם "הוצאת בלעו של גזלן מפיו". גם אם בסופו של דבר, מנקודת ראותו של העבריין אין זה משנה כיצד תכונה נטילת הכספים מרשותו – קנס או חילוט – הרי שיש לכך הבדל מהותי מן ההיבט הציבורי. הקנס נועד להעניש את העבריין בשל העבירה שביצע, שיעורו המרבי נקבע בחוק והוא משתלם ממשאביו הלגיטימיים של העבריין, בעוד שחילוט נוטל מן העבריין את הרכוש שהשיג בעבירה – יהיה אשר יהיה שיעורו – כרכוש שאינו שייך לו והמוחזק בידו שלא כדין (ע"פ 7598/95 צירלי בן שטרית נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(2) 385, 410-411 (1998)).

כך מבטא [סעיף 21 \(א\) לחוק איסור הלבנת הון](#) עקרון זה:

”הורשע אדם בעבירה לפי בסעיפים 3 או 4, יצווה בית המשפט, זולת אם סבר שלא לעשות כן מנימוקים מיוחדים שיפרט, כי נוסף על כל עונש יחולט רכוש מתוך רכושו של הנידון בשווי של רכוש שהוא –
(1) רכוש שנעברה בו העבירה, וכן רכוש ששימש לביצוע העבירה, שאיפשר את ביצועה או שיועד לכך;
(2) רכוש שהושג, במישרין או בעקיפין, כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה, או שיועד לכך”

112. על מנת לבסס את טיעוניה לפיהם יש להורות על חילוט מלוא שווי הרכוש האסור שנעשו בו פעולות – פרי העבירה לטעמה ([סעיף 4 לחוק](#)) ועל מלוא שווי הרכוש שהולבן ([סעיף 3](#)), נסמכה המאשימה על מספר החלטות ופסקי דין של בית המשפט העליון, מהם ביקשה להסיק מסקנה זו.

כך, למשל, הפנתה [לע"פ 7701/17 אוקסנה סנדלר נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בבנו] (22.10.2017), בו נדון ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי להורות על צו חילוט זמני שכלל את בית מגוריה של המערערת, כספים שנתפסו בחשבונות הבנק שלה ורכב שהיה רשום על שמה. על פי העובדות המתוארות בפסק הדין, המערערת הועמדה לדין בעבירות של החזקת מקום לשם זנות, סרסרות למעשה זנות, הלבנת הון, פעולות ברכוש אסור והדחה בחקירה. בכל הנוגע לעבירות לפי [חוק איסור הלבנת הון](#) פורט כי המערערת נהגה למסור לאנשים שונים כספים במזומן והורתה להם להפקידם בחשבונה תוך הצגת מצג שווא באשר למטרות ההפקדה. היא פיצלה את סכומי ההפקדות על מנת שלא תקום לה חובת דיווח ועשתה בכספים פעולות רבות על מנת להסתיר את מקורם. בית המשפט העליון חזר במסגרת פסק דינו על ההלכה לפיה **”ניתן לחלט רכוש בשווי הרכוש בו נעברה העבירה, ללא תלות בשאלה האם מלוא שווי הרכוש האמור הגיע לכיסו של הנאשם או שמא בחלקו הגיע לכיסו של אחר”** וכי **”חילוט מלוא סכום העבירה הוא ברירת המחדל לפי סעיף 21(א) לחוק”** (שם, פסקה 9).

פסקי דין אחרים עליהם נסמכה המאשימה עניינם בעבירות סמים ([ע"פ 7376/02 ירון כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו\(4\) 558 \(2003\)](#)); שוחד ([ע"פ 4735/03 צברי נ' מדינת ישראל, פ"ד נח\(1\) 681 \(2003\)](#)); [ע"פ 4456/14 אביגדור קלנר נ' מדינת ישראל](#)[פורסם בבנו] (29.12.2015);

[4506/15](#) צבי בר נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (11.12.2016); ועבירות מרמה (ע"פ 4735/03 הנ"ל; [בשי"פ 6817/07](#) מדינת ישראל נ' יוסף סיטבון [פורסם בנבו] (31.10.2007); [ע"א 6212/14](#) מדינת ישראל נ' אשרף ג'סארי [פורסם בנבו] (8.1.2016); [ע"פ 2333/07](#) שלמה תענד נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (12.7.2010).

113. המשותף לכלל פסקי הדין הללו, שהם מתייחסים כולם לעבירה לפי [סעיף 3\(א\)](#) לחוק, קרי הלבנת הון. בענייננו רוב הסכומים שחילוטם מתבקש הם כספי הזכייה במכרזים השונים, כשעצם הפקדתם בחשבונות הבנק של הנאשמים מהווה, בנסיבות שנקבעו בהכרעת הדין, עשיית פעולה ברכוש אסור, לפי [סעיף 4](#) לחוק. יתרה מזאת, המדובר בכספים ששרתו, בחלקם הגדול, תכליות לגיטימיות כשלעצמן (פעולות גיזום על העלויות הנובעות מהן), להבדיל מפסקי הדין המפורטים לעיל, שבכולם לא יכולה הייתה להיות כל הצדקה ולו לכאורית לקבלתם (שוחד, סמים, מעילה, תשלום עבור עבודה שלא בוצעה וכדומה). השאלה המחייבת בירור, אם כך, הינה האם יש להתייחס למלוא כספי הזכייה כאל "רכוש שהושג כשכר העבירה או כתוצאה מביצוע העבירה".

114. אפנה, בהקשר זה, לפסק דינו של בית המשפט העליון בע"פ [2592/06](#) שלמה גואטה נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (14.11.2006), שעסק, בין היתר, בגובה החילוט הראוי בגין עבירה לפי [סעיף 3\(ב\)](#) לחוק איסור הלבנת הון – קרי, עשיית פעולות ברכוש שתכליתן התחמקות מחובת דיווח (בין אם המדובר ברכוש אסור ובין אם לאו). בית המשפט העליון הורה להפחית משיעור החילוט שנקבע בבית המשפט המחוזי תוך שהוא מביא בחשבון את העובדה שהמערער שילם את חובו לרשויות המס ואף שילם כופר. נראה, אפוא, כי יש להביא בחשבון, בענייננו, כי המדובר בכספים שהתקבלו אצל הנאשמים ואשר שולמו עליהם מסים כדין, שהכספים הוצאו – בחלקם הגדול – לשם כיסוי עלות העבודות נשוא המכרזים, וכי למעשה מה שנותר בידיהם של הנאשמים ("בלעם", אותו יש להוציא מפייהם) הוא הפער בין הרווח לו היו צפויים במכרז תחרותי לבין הרווח שהשיאו לעצמם בשל ההסדר הכובל. אכן, כפי שקבעתי בהכרעת הדין, זכייתם של הנאשמים הושגה במרמה ועל כן יש לראות בעצם הפקדת כספי הזכייה בחשבונותיהם פעולה ברכוש אסור. אולם לעניין החילוט יש להביא בחשבון, להבנתי, את עלויות העבודות שביצעו הנאשמים לרבות תשלומי המס – שכן, כאמור, אין המדובר בכספים שלעולם לא ניתן לראות בהם כספים לגיטימיים (בניגוד לתשלומי שוחד, כספי עבירות סמים וכדומה). מובן שדברים אלה אינם יפים לאותם כספים ששימשו את ביצוע העבירות, היינו אותם תשלומים ששולמו על מנת למנוע תחרות, ואשר בגין הסוואתם ככספים ששולמו עבור פעולות לגיטימיות הורשעו הנאשמים בעבירה לפי [סעיף 3\(א\)](#) לחוק.

עוד אעמוד בהקשר זה על העולה מפסק דינו של בית המשפט העליון בע"פ 8312/17 ברהמי בנימין נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (17.4.2018), שניתן אף הוא לאחרונה. השאלה שעמדה בו על הפרק הייתה האם ניתן לחלט את רכושו של אדם, שניסה להונות את חברו, בשיעור הסכום שאמור היה להגיע לידיו לו צלחה המרמה. יוער, כי הדיון התקיים במסגרת ערעור על צו חילוט זמני שניתן בבית המשפט המחוזי ועל כן, כדברי בית המשפט העליון, לא נקבעו מסמרות לגבי חלק מן השאלות שהיו שנויות במחלוקת. מכל מקום, לענייננו, קבע בית המשפט כי "יהא זה מרחיק לכת לומר כי סעיף 21(א) לחוק מאפשר חילוט של רכוש שיועד להיות מושג כתוצאה מהעבירה של הלבנת הון, כאשר אותו רכוש אסור לא הושג במסגרת עבירת המקור" (שם, פסקה 32). ובמלים אחרות, הרכוש הניתן לחילוט על פי החלופה שבסעיף 21(א)2 הוא פירות העבירה – רק אם היו כאלה (זאת, בנוסף לרכוש ששימש לביצוע העבירה, שאיפשר את ביצועה או שנעברה בו העבירה – החלופות המפורטות בסעיף 21(א)1).

בפסק דין זה נתלו באי כוח הנאשמים על מנת לשכנע בטענתם כי אין מקום להורות על חילוט כלשהו, בין משום שהנאשם הרלוונטי לא זכה לראות פרי מן העבירה (כטענת עו"ד זילברשלג – שהרי הוכח שהשביל הירוק הפסידה במכרז רעננה); בין משום שלא הוכח פער בין המחיר התחרותי של המכרז לבין מחירי הזכייה וכדומה. ברור, כי טענה זו אינה רלוונטית לנסיבות המתייחסות לעבירה לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, שכן ההרשעה כמו גם החילוט המתבקש בעטיה מתייחסת להסוואת כספים ששולמו עבור הימנעות מתחרות. תשלומים אלה אפשרו גם את ביצוע עבירת המקור של קבלת דבר במרמה כלפי ועדת המכרזים. מכאן, שלגבי סכומים אלה אין רלוונטיות אם בסופו של דבר נהנו הנאשמים מפרי המרמה אם לאו. גם בכל הנוגע לפירות העבירה נראה, כי אין להסיק מפסק הדין הנדון שכל אימת שנאשם לא הצליח "להרוויח" כתוצאה מן העבירה, לא ניתן יהיה לחלט את פרי העבירה. בהבדל מעניין ברהמי, שם נעצרו הכספים בטרם הגיעו לידי העברין, בענייננו הועברו גם הועברו כספי הזכייה והעבירה הושלמה. העובדה שמי מן הנאשמים לא כלכל כראוי את עלויותיו ונגרמו לו הפסדים עקב כך, אינה מעלה או מורידה. מנגד, וכפי שכבר הערתי לעיל, גם אם עצם הזכייה וממילא כל התשלום שבה בעקבותיה מהווה קבלת דבר במרמה והפקדת הכספים היא עשייה ברכוש אסור, לעניין פרי העבירה אין להתעלם מן ההבדל שבין כספים, שעם קבלתם בידי העברין הם מהווים, למן השקל הראשון, "רכוש שהושג, במישרין או בעקיפין, כשכר העבירה או כתוצאה מביצועה, או שיועד לכך" (סעיף 21(א)2 לחוק), לבין כספים שהתקבלו והכוללים בתוכם גם גילום של

עלויות לגיטימיות עבור עבודה לגיטימית, שבוצעה בפועל, ואף שולמו ביחס אליה המסים המתחייבים.

כבר עמדתי על כך במהלך הדיון בעונש שראוי לגזור על כל אחד מן הנאשמים, שלא הוכחו הפערים בין מחירים תחרותיים לבין מחירי הזכיה שהושגו כתוצאה ממניעת התחרות, גם אם ניתן להעריך – על יסוד הראיות הקיימות – כי היו אלה פערים של ממש. מנגד לא הונחה לפניי תשתית בנוגע לעלויות שהיו לכל אחד מן הנאשמים. משכך, אעמיד את שיעור החילוט על דרך האומדן, מתוך התייחסות לכלל השיקולים שהובאו לעיל.

115. ולבסוף, מצאתי טעם גם בטענה לפיה הצירוף של עבירות לפי [חוק איסור הלבנת הון](#) ננקט לראשונה בכתבי אישום המייחסים לנאשמים עבירת מקור שהיא תולדה של עבירה לפי [חוק ההגבלים העסקיים](#). לראשוניות זו יש משמעות, והפעלת כלי החילוט במלוא עוצמתם אינה מידתית בנסיבות אלה. אוסיף, כי עיקר הסכום המיוחס לירון בלוא, ואשר בגינו מתבקש חילוט מלוא הרכוש שנתפס, עניינו במכרז מ-2004, כארבע שנים בלבד לאחר שנחקק [חוק איסור הלבנת הון](#). כתב האישום הנדון הוגש רק ב-2012, כשמונה שנים לאחר שנעברה על ידו העבירה, כשעד למועד הגשתו מעולם לא ייחסה רשות ההגבלים העסקיים, לנאשמים מסוגו, עבירה של הלבנת הון וממילא לא הוגש בקשות חילוט. נראה בעיניי, כי עמדתי עולה בקנה אחד עם פסק דינו של בית המשפט העליון מן הזמן האחרון, [בע"פ 10014/17 ניסים קריספל נ' מדינת ישראל](#) [פורסם בבנו] (21.5.2018), בגדרו הופחת סכום החילוט שנקבע בבית המשפט המחוזי, תוך שבית המשפט העליון מנמק את עמדתו בין היתר בכך ש"כאשר בית המשפט פוסק בגזר הדין רכיב שיש בו משום חידוש, למשל בחומרתו או בעצם יישום הוראת דין – על השתת העונש להיעשות בצורה הדרגתית". אכן, שם דובר בחילוט (חלקי) של דירת מגורים, אולם הנמקתו של בית המשפט העליון היא הנמקה כללית המוסבת על השלכתו של חידוש, בין באופן המתבטא בחומרת העונש ובין בעצם יישום הוראת דין, על גזירת הדין.

116. לאור האמור לעיל, אפרט להלן את מסקנותיי ביחס לכל אחד מן הנאשמים שהתבקש בעניינו חילוט:

ירון בלוא ובלוא בע"מ –

בהינתן שהעבירה של עשיית פעולה ברכוש אסור, בהיקף של כ-10 מיליון ₪, בוצעה על ידי ירון בלוא בין 2004 ל-2007, שנים בטרם החלה המאשימה באכיפת [חוק איסור הלבנת הון](#) על מעשים כגון דא, ובהינתן שהרשעתו בעבירה לפי [סעיף 3\(א\)](#) לחוק איסור הלבנת הון

במכרז ירושלים 2010 היא כמבצע בצוותא, כשהכספים המוסווים עצמם מקורם באחים קופר ובוורד בר, הגעתי למסקנה כי נכון יהיה להורות על חילוט 200,000 ₪ מכלל סכומי הכספים מחשבונותיו של בלווא, ואשר ניתן לגביהם צו חילוט זמני. היתרה תוחזר בהיעדר מניעה חוקית אחרת.

אסא קופר, פרץ קופר ושו.ו.ת. – ורד בר כבישים ופיתוח בע"מ – בהביאי בחשבון שתמורת ההימנעות מתחרות שולמה והובטחה לגדליה ולגיל מכספי נאשמים אלה, ומתוך מתן משקל לטענות המתייחסות לעלויות העבודה והמס, כמו גם לראשוניות האכיפה, ביחס לסכומים שהתקבלו עבור שנת המכרז הראשונה (כ-3.5 מיליון ₪), מסקנתי היא כי יש לחלט סכום של 350,000 ₪ מכלל הנכסים שנתפסו. היתרה תוחזר בהיעדר מניעה חוקית אחרת.

רמי ברזילאי ומנהרת אשקלון – הסכום ששילם ברזילאי לזוהר כץ עבור הימנעותו מתחרות עומד על 57,000 ₪. בהביאי בחשבון סכום זה וכן את הטענות המתייחסות לעלויות העבודה והמס ולראשוניות האכיפה ביחס לסכומים שהתקבלו בידו (מכרז תל אביב) עד לחשיפת הפרשה (כ-1.8 מיליון ₪), אני מורה על חילוט סכום של 150,000 ₪ מכלל הנכסים שנתפסו. היתרה תוחזר בהיעדר מניעה חוקית אחרת.

הראל גולסט והשביל הירוק – הסכום ששילם גולסט לזוהר כץ עבור הימנעותו מתחרות עומד על 116,500 ₪, וסכום הזכייה ששולם לו (מכרז רעננה) עד לחשיפת הפרשה (כ-1.25 מיליון ₪). בהביאי בחשבון סכומים אלה ואת השיקולים שפורטו לעיל אני מורה על חילוט סכום של 150,000 ₪ מכלל הנכסים שנתפסו. היתרה תוחזר בהיעדר מניעה חוקית אחרת.

זכות ערעור לבית המשפט העליון בתוך 45 יום מהיום, ביחס לאלה מאותם נאשמים שעניינם הסתיים.

ניתן היום, ל' סיוון תשע"ח, 13 יוני 2018, בנוכחות הנאשמים ובאי כוחם.

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

נאוה בן אור 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה